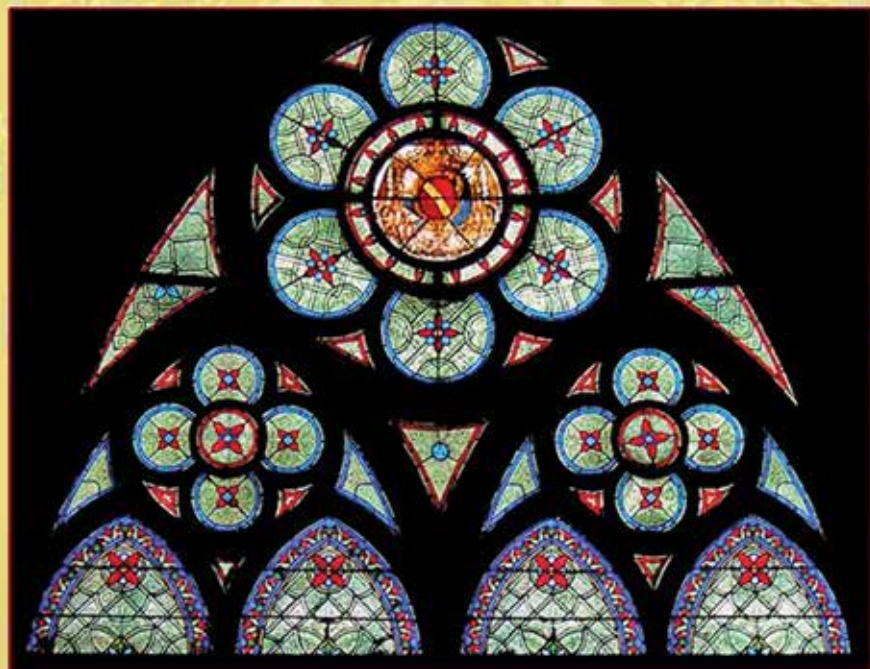

Matthäus Passion

J. S. Bach

Koorvereniging Bergen

Begeleidingsorkest voor Noord-Holland

12 april 2019

Jan van Elsacker
Hans de Vries
Lauren Armishaw
Lien Haegeman
Stephan Adriaens
Pieter Hendriks
Pieter-Jan Olthof

Evangelist
Christuspartij
Sopraan
Alt
Tenor
Bas
Dirigent

www.koorverenigingbergen.nl

Zuiver maatwerk

Exclusief **SieMatic** en **SK-line** dealer

www.schuurmankeukens.nl

Fluorietweg 29, 1812 RR Alkmaar, tel. 072 541 23 03

 Schuurman
KEUKENS

croon

makelaars

Wij zijn u graag van dienst bij
verkoop/aankoop van uw woning

Breelaan 41 1861GD Bergen

072-74 33 244 / 06-43 676825

croonmakelaars.nl

Matthäus Passion

Johann Sebastian Bach

12 april 2019

Koorvereniging Bergen
Kinderkoor (scholieren uit
Bergen en Alkmaar)
Begeleidingsorkest voor
Noord-Holland
Dirigent Pieter-Jan Olthof

Solisten

Jan van Elsacker	Evangelist
Hans de Vries	Christus
Lauren Armishaw	Sopraan
Lien Haegeman	Alt
Stephan Adriaens	Tenor
Pieter Hendriks	Bas

Welkom

In deze laatste week voor Pasen zingen wij de Matthäus Passion voor u. Het is de negende keer dat wij dit geliefde koorwerk zingen en het blijft iedere keer een ontdekkingsreis door de complexe en fenomenale wereld van Bach. Voor mensen die de Matthäus Passion vaker beleven zal de ervaring iedere keer dieper en rijker zijn. Voor mensen die het werk voor het eerst zingen of horen is het een ervaring die ze voor altijd bij zich zullen dragen, bewust of niet. De Matthäus Passion brengt alle facetten van het mens-zijn aan het licht en confronteert ons, als we dat aandurven, met de lichte en donkere kanten in onszelf. Bach creëert met dit werk nabijheid - ieder mens kan zich herkennen in dit verhaal van lijden, liefde, mededogen, angst, verraad, schuld, woede, compassie en vergeving. Dirigent Pieter-Jan Olthof verdiept zich telkens opnieuw in het werk en draagt zijn nieuwe inzichten op ons over. Zijn bevlogenheid maakt dat wij de Matthäus Passion met steeds meer liefde, nuance en (zelf)kennis kunnen zingen. Het kinderkoor in het eerste deel geeft de Matthäus Passion een glans van onschuld en hoop. Er zingen vandaag bijna vijftig kinderen mee van Bergense en Alkmaarse scholen. Vaak zijn het kinderen die nog nooit eerder klassieke muziek hebben gezongen of op een podium hebben gestaan. Wij zijn er als koor erg trots op dat zij met zoveel enthousiasme hebben geoefend en hopen dat deze ervaring

bijdraagt aan hun verdere muzikale en culturele ontwikkeling.

Koorvereniging Bergen bestaat dit jaar 100 jaar en dat vieren we vandaag al een beetje met het zingen van de Matthäus Passion. Op vrijdag 29 november vieren wij ons jubileum echt met de Hohe Messe van J.S. Bach - een koorwerk dat ons muzikaal gezien voor grote uitdagingen stelt en waar we dan ook al hard voor werken. Sopraan Heleen Koele en pianiste Felicity Goodwin zullen ons ook dit jaar in een aantal workshops helpen om tot een hoger niveau te komen, zodat we ons 100-jarig bestaan eer aan kunnen doen. Wij hopen u ook dan als bezoeker te mogen verwelkomen. Namens alle koorleden en het bestuur van onze koorvereniging wens ik u een mooie, inspirerende avond en een fijne Paastijd toe.

*Rozanne van Vliet
Voorzitter Koorvereniging Bergen*

Koorvereniging Bergen

Koorvereniging Bergen bestaat uit ongeveer 125 leden in de leeftijd van 30 tot 80 jaar. De oudere leden vormen het stevige muzikale geheugen van ons koor, de jongere leden vormen een welkome versterking. Koorvereniging Bergen is een sociaal en ambitieus koor en investeert in een hoogwaardige koorklank. We zijn er trots op dat we Heleen Koele - niet alleen een geweldige sopraan maar ook een fantastisch docent – en de pianiste Felicity Goodwin aan ons hebben weten te binden. Heleen Koele geeft inspirerende workshops waarin we werken aan stemvorming en samenzang. Felicity Goodwin speelt de laatste repetities voor de concerten met ons mee zodat Pieter-Jan, dirigent en muzikaal leider, zijn handen vrij heeft om te dirigeren. Dat komt de focus van het koor ten goede.

Bijzondere gebeurtenissen in de koorgeschiedenis zijn de uitvoeringen met de zusterkoren uit Schagen en Castricum in het Concertgebouw Amsterdam. Sinds 2000 zingen we iedere vier jaar een gezamenlijk programma onder begeleiding van het Begeleidingsorkest voor Noord-Holland. In 2020 staat Das Paradis und die Perie van Schumann op het programma.

In 2019 vieren we ons 100-jarig jubileum met twee concerten van J.S.Bach. Op vrijdag 12 april zingen we de Matthäus Passion en op vrijdag 29 november de Hohe Messe. Dit is één van de moeilijkste maar ook mooiste koorwerken die Bach geschreven heeft. Voor ons vormt dit werk de kroon op ons werk van de afgelopen jaren.

www.koorverenigingbergen.nl
facebook: koorverenigingbergen

Begeleidingsorkest voor Noord-Holland

In 1973 werd het Begeleidingsorkest voor Noord-Holland opgericht om te voorzien in de behoefte van orkestbegeleidingen bij de uitvoeringen van de talrijke koren in Noord-Holland. Het orkest staat sinds de oprichting onder leiding van dirigent Pieter-Jan Olthof, die tevens dirigent is van de oratoriumkoren in Schagen, Bergen en Castricum. De vaste bezetting van het orkest bestaat uit goede amateurs en een aantal beroepsmusici. Dankzij de deskundige leiding en adviezen van dirigent Olthof en concertmeester Loeki van der Heide

zijn koren en orkest goed op elkaar ingespeeld. Dat komt het niveau van de uitvoeringen ten goede. Het orkest organiseert regelmatig zelf concerten.

www.begeleidingsorkestnoordholland.nl

Instrumentale solisten:

Koor I

Loeki van der Heide	Viool Concertmeester
Frank Bakker	Fluit I
Martin Gerkens	Fluit II
Dorine Jansma	Oboe, Oboe da Caccia, Oboe d'Amore I.
Gerlieke Aartsen	Oboe, Oboe da Caccia, Oboe d'Amore II

Frank Rutgers	Cello
Julien Beyer	Contrabas
Jeff Oosting	Fagot
Piet Strykens	Viola da Gamba
Wim Voogd	Orgel

Koor II

Hugo Holleman	Viool
Oiana Aristizabal	Cello

Kinderkoor Matthäus Passion

Achtergrond

Toen Bach in 1723 in Leipzig kerkmusicus werd, kreeg hij de taak om in vier kerken de muziek tijdens de kerkdienst te verzorgen. Alle kerken hadden de beschikking over een eigen koor. De koren van de hoofdkerken, de Nicolaïkerke en de Thomaskirche, stonden onder Bachs eigen leiding, voor de twee andere kerken had hij gevorderde leerlingen aangesteld. Die twee koren hadden nog niet zo veel ervaring en zongen over het algemeen wat eenvoudigere muziek. Het was vrouwen tot 1800 verboden een functie tijdens de dienst te vervullen, dus er zongen nooit vrouwen in het koor. Jongens kregen in die tijd veel later de baard in de keel dan tegenwoordig, vaak pas bij 17-18 jaar. Dat betekende dat oudere jongens heel veel technische en muzikale ervaring hadden om ook veel-eisende aria's te zingen. Bij alle muzikale optredens buiten de kerk maakte Bach overigens wel gebruik van vrouwens-temmen. Ook zijn eigen vrouw Anna Magdalena had een prachtige sopraan-stem.

Het derde koor

De Matthäus Passion kon vanwege de grote bezetting alleen in de Thomaskirche uitgevoerd worden. Omdat Bach dit werk dubbelkorig componeerde, had hij het koor van de Nicolaïkerke ook nodig. Voor twee delen, het grootse openings-koor en het slotkoor van het eerste deel zette hij zelfs een derde koor (éénstem-mig) in, uit één van de andere kerken. Hij positioneerde het koor destijds op een gaanderij waar ook een orgel(tje) aanwezig was. Die plek is nog tijdens Bachs leven afgebroken.

Toen in de 19de eeuw de Matthäus Passion weer voor het eerst uitgevoerd werd, heeft men dat derde koor altijd door kinderen laten zingen, toen vooral jongens. Veel koren huren tegenwoordig een kinderkoor in, nu wel met meisjes en jongens.

Kinderkoor 2019

Als Koorvereniging Bergen hebben we ervan afgezien om een bestaand kinder-koor te laten komen. Als koor vinden we het belangrijk om jonge mensen kennis te laten maken met de muziek van Bach, juist in deze tijd. De kinde-ren die met ons meezingen komen van Bergense scholen maar ook uit Alkmaar en Oudorp. De kinderen hebben weinig tot geen koorervaring maar zijn heel enthousiast. We weten ook nog niet wat we kunnen verwachten op het podium, maar hun openheid is veelbelovend. We weten ook uit het verleden dat zo'n er-ving beslissend kan zijn voor hun toe-komst. Meerdere oud-kinderkoorzangers hebben voor een professionele loopbaan gekozen, al is dat niet ons doel. De repetities werden begeleid door koorlid en repetitor Arianne Allijn (stem-vorming) en dirigent Pieter-Jan Olthof die het werk instudeert. Er werden ook kinderliedjes uit onze huidige tijd gezon-gen om het plezier van het zingen nog te verhogen. Iedere keer zijn we weer benieuwd hoe het kinderkoor zich houdt tijdens het concert met orkest en publiek. We laten de kinderen, om pedagogische redenen, ook nog twee koralen meezin-gen. We hopen dat de bijdrage van het kinderkoor het concert voor u een extra glans geeft.

Zangers van het kinderkoor:

Hannah Bergman
Louise Bergman
Jonne Beurskens
Dieke Borcheld
Yara Borcheld
Wourick de Boer
Line Deerenberg
Mijs Dros
Iva Duinker
Imme Hornby
Maren Hornby
Kirsten de Goede
Marlena Graef
Levi Sofie Groenewegen
Ruben van Hesselingen
Sophie Hillier
Bauke Hobbs

Mare Huijser
Tristan Karstens
Izara Klerks Yewdineh
Rovea Klerks Yewdineh
Moen Komen
Ayla Mallee
Tycho Mallee
Sophie de Moel
Sil de Moel
Isabella Molenaar Vrieling
Benjamin Nauta
Fiene van Nieuwburg
Pelle van Nieuwburg
Rosalie Noels
Ietske van Ovost
Esmée Pannekoek
Kyan de Reuver

Maya Rosenblatt
Emma de Ruyter
van Steveninck
Fellina Joya Sandiman
Jasmijn Siekman
Olivia Smit
Jeffrey Smit
Jiska Toepoel
Carlotta Türkcan
Sarah Udo de Haes
Blees de Vries
Winand Werkman

Jan van Elsacker tenor

In 1996 werd Jan van Elsacker laureaat van het internationale concours Musica Antiqua Brugge en was hij finalist bij de Erna Spoorenbergpresentatie. Dit was de grote internationale doorbraak van de, dan nog maar 31-jarige, Antwerpenaar, wiens grote voorliefde uitgaat naar de vroege Italiaanse barok. Vooral in deze muziek heeft hij, naast zijn Passie-vertolkingen, een internationaal grote reputatie opgebouwd.

Jan van Elsacker werkt samen met veel gerenommeerde gezelschappen. Samen met pianofortespeler Tom Beghin heeft hij een nieuw ensemble opgericht dat onder de naam 'Il Trionfo del Tempo' liederenrecitals brengt.

In 2014 verscheen hun cd 'Die Winter-

reise' die lovende recensies kreeg in binnen- en buitenland en behoorde bij de cd's van het jaar in 'Diskotabel 2014'. Van Elsacker wordt ook regelmatig uitgenodigd in het buitenland om daar masterclasses te geven rond de Italiaanse vroegbarok.

Hans de Vries bariton/bas

Hans de Vries begon zijn zangstudie aan het Twents Conservatorium bij Henk Smit en zette deze voort bij Udo Reinemann te Utrecht. Hij behaalde in 1989 cum laude het diploma Uitvoerende Musicus. Voorts volgde hij verschillende cursussen o.a. bij Hans Hotter, Evelyn Lear, Jekaterina Joffel en Tom Krause. In 1991 werd hij door Dietrich Fischer Dieskau uitgenodigd om een cursus bij hem te volgen. Thans wordt hij gecoacht door James McCray.

In Nederland is Hans vooral bekend als oratoriumzanger maar ook geeft hij graag recitals en werkte hij mee aan enkele operaproducties.

Als concertzanger was Hans te horen in België, Frankrijk, Duitsland en Finland. Naast vele VARA-matineeën en Zaterdagmiddagconcerten in het Concertgebouw

en Vredenburg, zong hij verschillende solistenrollen in operaconcerten met dirigenten als Riccardo Chailly, Edo de Waart, Ingo Metzmacher en vele anderen.

Lauren Armishaw sopraan

Sopraan Lauren Armishaw (1978) werd geboren in Nieuw Zeeland. Zij gestudeerde af in zowel muziek als wiskunde aan de Victoria Universiteit in Wellington. In 2002 verhuisde ze naar Nederland en studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, onder meer zang en historische uitvoeringspraktijk. In 2007 behaalde zij cum laude haar Master in oude muziek. Lauren is een veel gevraagd soliste voor zowel barok- als klassieke muziek. Ze treedt op in heel Europa en Nieuw-Zeeland en werkt samen met koren en orkesten als De Nederlandse Bachvereniging, Nederlands Kamerkoor, Nieuw-Zeeland Barokorkest, L'Arpeggiata (Frankrijk), Les Inventions (Frankrijk) en Les Muffatti (België).

Als oratoriumsoliste zingt Lauren regelmatig de Messiah van Händel, Matthäus Passion en Johannes Passion van Bach, Vespers van Monteverdi maar ook werken van Mozart, Haydn, Mendelssohn, Fauré en 20ste eeuwse componisten. Lauren treedt ook regelmatig op met haar eigen trio Lacrime Amorese (sopraan/harp/theorbe)

Lien Haegeman alt/mezzo

De Belgische mezzosopraan Lien Haegeman begon haar opleiding bij Lucienne Van Deyck aan het Koninklijk Conservatorium te Antwerpen. Zij voltooide haar muzikale vorming tot operazangeres bij Mya Besselink aan het Maastrichts Conservatorium en volgde ook Masterclasses bij Vera Rosza, Sarah Walker, Elly Ameling, Tom Krause en Rachel Yakar.

Lien Haegeman heeft veel grote en kleine rollen vertolkt in binnen- en buitenland. Niet alleen voor het operarepertoire, maar ook voor oratoria en recitals is Lien Haegeman een veelgevraagde zangeres. Haar repertoire omvat werken uit de barok-periode tot het hedendaagse oeuvre waarmee ze concerteerde in o.a. België, Nederland, Frankrijk en Duitsland.

Ze werkte samen met befaamde dirigenten als Sir William Christie, Herve Nicquet en Jaap van Zweden. Zij zong in meerdere mooie concertzalen waaronder Het Concertgebouw in Amsterdam, de Berliner Filharmonie in Berlijn en de Munt in Brussel.

Stephan Adriaens tenor

Stephan Adriaens studeerde Solo-zang met specialisatie Opera bij Axel Everaert aan het Conservatorium in Maastricht. Na het behalen van zijn bachelor diploma ging hij door met privélessen bij Axel Everaert en volgde hij masterclasses bij onder andere John Bröcheler en Sigrid van der Linden. Als solist zingt hij regelmatig in oratoria van J.S. Bach en diens zonen, maar hij houdt zijn repertoire liefst zo breed mogelijk. Hij was te horen in onder andere Kerstvespers (Monteverdi), Membra Jesu nostri (Buxtehude), Matthäus Passion (J.S. Bach), Auferstehung und Himmelfahrt Jesu (C.Ph.E. Bach), Stabat mater (Haydn), Petite Messe Solennelle (Gounod) en Berliner Messe (Pärt) Zijn

operadebuut maakte Adriaens in l'Enfant et les sortilèges (Ravel), waarin hij alle tenor- rollen vertolkte. Stephan Adriaens heeft een vaste positie in het koor van Opera Vlaanderen in België.

Pieter Hendriks bas/bariton

Pieter Hendriks volgde zijn opleiding aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag waar hij studeerde bij Herman Woltman en Wout Oosterkamp. In 1997 werd Pieter Hendriks prijswinnaar van de Erna Spoorenberg Vocalisten Presentatie voor oratorium. Het concertrepertoire van Pieter Hendriks geeft blijk van zijn grote veelzijdigheid. Hij zong de grote bekende oratoria en daarnaast zong hij werken van Schönberg, Szymanowski, Orff, Zemlinsky, Martin, Bernstein, Britten en Honegger. Hij werkte met bekende ensembles als het Orkest van de Achttiende Eeuw, het Residentie Orkest, het Koninklijk Concertgebouw Orkest en het Combattimento Consort Amsterdam en soleerde onder dirigenten als Jaap van Zweden, Frans Brüggen en Mariss Janssens

Ook op het operapodium was Pieter Hendriks de afgelopen jaren regelmatig te zien. Pieter Hendriks verleende zijn medewerking aan diverse cd- en dvd-opnames. Sinds 2002 is hij als eerste bas werkzaam bij het vermaarde Groot Omroepkoor in Hilversum..

Programmatoelichting

Matthäus Passion

De Matthäus Passion, BWV 244 van Johann Sebastian Bach (1685-1750), wordt gerekend tot een van de hoogtepunten van onze Europese cultuur. Voor velen is het beluisteren van de Matthäus Passion een religieuze gebeurtenis, ook voor mensen die geen speciale band met een kerkgenootschap hebben. Het werk is oorspronkelijk voor de Evangelisch Lutherse kerk gecomponeerd. Het werd tijdens de middagkerkdienst van 14.00 uur tot 18.30 uur uitgevoerd; het eerste deel voor de preek, het tweede deel erna en dat voor mensen die ook al 's ochtends van 07.00 uur tot 11.00 uur naar de kerk waren gegaan. In de kerk heeft een werk zoals dit zijn functie verloren. Toch blijft het onlosmakelijk met de centrale gebeurtenis van het christendom verbonden.

Bij de beroemde heruitvoering in 1829 onder leiding van de 20-jarige Mendelssohn, heeft men aangenomen dat de Matthäus Passion in 1729 voor het

eerst uitgevoerd is. Sinds 1975 is na vele onderzoeken die gedachte achterhaald. Bach heeft het werk voor het eerst op Goede Vrijdag 11 april 1727 uitgevoerd en herhaald in 1729, beide keren in de zogenoemde Vroege Versie. In 1736 heeft hij enkele veranderingen aangebracht. Zo heeft hij het slotkoor van het eerste deel ingevoegd, de gamba erin geschreven en de luit er uit gehaald. Toen heeft hij ook de netschriftpartituur geschreven, die als de eindversie wordt beschouwd.

Het bijzondere van Bach is dat hij het literaire verschil tussen het Johannes- en het Mattheüs-evangelie in klanken weet om te zetten

Het bijzondere aan die partituur is dat hij de Bijbeltekst met rode inkt schrijft, waardoor deze er ook grafisch uitspringt. Bach heeft het werk nog een keer uitgevoerd, waarschijnlijk in 1742. Over de indruk die het werk bij uitvoeringen op de toehoorders gemaakt heeft, is niets bekend. In de lokale krant is niets te vinden. Er zijn geen dagboeken, brieven, meningen van musici. Ook in de kerkboeken staat niets. Niemand lijkt te beseffen waarvan zij getuige zijn geweest. Voor ons is dit onbegrijpelijk!

De tekst van de Matthäus Passion bestaat uit Mattheüs hoofdstuk 26 en 27. Wij voeren het werk uit met de oorspronkelijke, door Bach getoonzette tekst, dus bijvoorbeeld "Jüden" in plaats van "Juden". Het bijzondere van Bach is dat hij het literaire verschil tussen het Johannes- en het Mattheüs-evangelie in klanken weet om te zetten.

Christus is bij Johannes de Zoon van God en bij Mattheüs de Messias. Het is Mattheüs te doen om het ontoreikende van het Joodse geloof aan te tonen en de rijkdom van het geloof in Christus te prediken. De menselijke kant, het lijden, de toekomst, het visionaire van Christus; dat wordt door Mattheüs belicht. Bach componeert de Matthäus

De Matthäus Passion is zowel wat bezetting betreft, als qua lengte het grootste werk van Bach

De tekstschrijver is altijd hevig bekritiseerd. Men verweet hem rijmelarij en sentimentaliteit

Passion in de Italiaanse stijl, wat borg staat voor drama, betrokkenheid en emotie in alle vormen.

De vrije gedichten en beschouwingen zijn van de hand van de vaste tekstschrijver van Bach: C.F. Heinrici (1700-1764), wiens artiestennaam Picander is. Het is een postbeambte uit Leipzig. Hij bepaalde waar het Bijbelverhaal onderbroken werd, meestal door een beschouwend, begeleid recitatief. Dit verbindt het recitatief van de Evangelist met de daarop volgende aria. Daar staat vooral de beleving van het individu van het lijdensverhaal centraal. Soms voegt hij een koor toe, zoals in Sind Blitze sind Donner.

De tekstschrijver is altijd hevig bekritiseerd. Men verweet hem rijmelarij en sentimentaliteit. De laatste jaren wordt Heinrici weer in ere hersteld door theologen die hem plaatsen in zijn tijd. Er wordt sinds kort weer met respect over hem gesproken. Daarbij moeten we niet vergeten dat Bach theologisch zeer goed onderlegd was. Zijn erfenis telt maar liefst 81 theologische boeken, waaronder de belangrijkste van zijn tijd. Bach was blijkbaar tevreden met het werk van Heinrici. Vooral bewonderaars van Bach en critici van Heinrici moeten zich dat realiseren. Bach zelf voegde de koralen toe. Hij bepaalde op welke

Pieter-Jan Olthof dirigent

Pieter-Jan Olthof werd in 1946 in Alkmaar geboren. Hij genoot zijn opleiding aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag.

Hij studeerde piano bij Jan de Man, klavecimbel bij Janny van Wering, koordirectie bij Frans Moonen en orkestdirectie bij Louis Stotijn.

Behalve als pianoleraar is hij een veelgevraagd docent orkestdirectie en heeft als zodanig aan veel nationale cursussen medewerking verleend.

Als muziekleraar is hij jarenlang verbonden geweest aan de Adriaan Roland Holstschool te Bergen, alwaar hij jaarlijks met het schoolkoor een concertuitvoering gaf.

Pieter-Jan Olthof leidt behalve het koor van Koorvereniging Bergen ook de koren van de Castricumse Oratoriumvereniging en Oratoriumkoor Schagen.

Hij is tevens vaste dirigent van het Begeleidingsorkest voor Noord-Holland, dat behalve de begeleiding van de uitvoeringen van deze drie koren ook veelal jaarlijks een eigen concertuitvoering geeft waaraan vele gerenommeerde solisten hun medewerking hebben verleend. Ook leidde hij jarenlang het Noord-Hollands Jeugdorkest, een 90 leden tellend symfonieorkest met de meest talentvolle jonge muzikanten uit Noord-Holland. Van dit Noord-Hollands Jeugdorkest is hij eredirigent.

Bach beschouwde zijn talent als van God gegeven. Zijn muziek was als een taal om de religie te bedienen

plaats een lied of couplet kwam. De koralen zou je kunnen zien - wat tekst betreft - als antwoord van de kerk op het passiegebeuren. Het verhaal speelt zich af tijdens het begin van onze jaartelling, maar het commentaar is uit de Barok. Het koraal verbindt alles met onze tijd. Bachs muziek is tijdloos en niet te overtreffen.

De Matthäus Passion is zowel wat bezetting betreft, als qua lengte het grootste werk van Bach. Het is een werk met twee vocale en twee instrumentale koren. Hij gebruikt de twee koren als gelijkwaardige klankblokken in het herhalen van bepaalde vragen of verwensingen: 'Gegrüßet', 'Weissage' of 'Ja, nicht auf das Fest'. Hierdoor krijgen deze koren een aanschouwelijk en dramatisch karakter. Je bent rechtstreeks getuige van iets wat lang geleden gebeurd is. Naast het dubbelkorige als bijzondere vorm, gebruikt Bach het zogeheten responsoriaal gezang - vraag en antwoord - in het openingskoor en als antwoord op een solist, bijvoorbeeld in het openingskoor van het tweede deel. Bij alle koralen - op één na - zingen en spelen de twee koren samen. Twee solisten zijn gekoppeld aan een vaste rol, dat zijn de Evangelist en Christus. De andere vier solisten zingen de andere personen van het verhaal zoals Pilatus, Judas, Hogepriester en Vrouw van Pilatus. Bij de beschouwende gedeeltes overheerst bij de sopraan dankbaarheid en toewijding.

Zij is bedroefd, maar weet zonder twijfel: 'Aus Liebe will mein Heiland sterben'.

Bij de donkere altstem zijn de sleutelwoorden; boete, erbarmen, tranen en wenen. Ook speciaal te noemen zijn de vele emotionele 'ach'verzuchtingen. De tenorbijdragen zijn niet specifiek. Bij deze partij overheerst een zekere neutraliteit, soms wat belerend, zoals in 'Geduld'. De bas wordt als een aanhanger van Christus voorgesteld: 'Gerne will ich mich bequemen, Komm süßes Kreuz' of als milde commentator: 'Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder' en 'Am Abend da es kühle war'. Bach beschouwde zijn talent als van God gegeven. Zijn muziek was als een taal om de religie te bedienen. De componist tijdens de barok was een emotioneel mens en moest bij de toehoorders die emotie oproepen. Hij had een grote geestelijk hygiënische en morele verantwoordelijkheid om daar goed mee om te gaan. Die emoties waren benoemd in die tijd; er waren er achttien, zoals haat, liefde en verlangen. Ze hadden hun eigen muzikale figuren waarvan er tot over de honderd bekend werden. Soms waren ze duidelijk herkenbaar zoals in de orkestra-

Die emoties waren benoemd in die tijd; er waren er achttien, zoals haat, liefde en verlangen. Ze hadden hun eigen muzikale figuren waarvan er tot over de honderd bekend werden.

le begeleiding van de geseling 'Erbarm es Gott'. Soms zijn ze wat moeilijker waarneembaar, zoals in de aria 'Buss und Reu' en de tekst 'Das die Tropfen meiner Zähren', waarin korte noten van de fluiten het vallen van de tranen symboliseren. Soms is het veel moeilijker om een bepaald figuur te duiden. Die figurenleer in de barok is gekoppeld aan de retoriek. Deze retoriek of voordrachtskunst in de zin van spreekvaardigheid, die terug gaat tot Cicero, werd als onderdeel van de zeven vrije kunsten in de middeleeuwen op de kloosterscholen en later op de universiteiten onderwezen tot in Bachs tijd. Het eerste koor volgt die opbouw vrij exact.

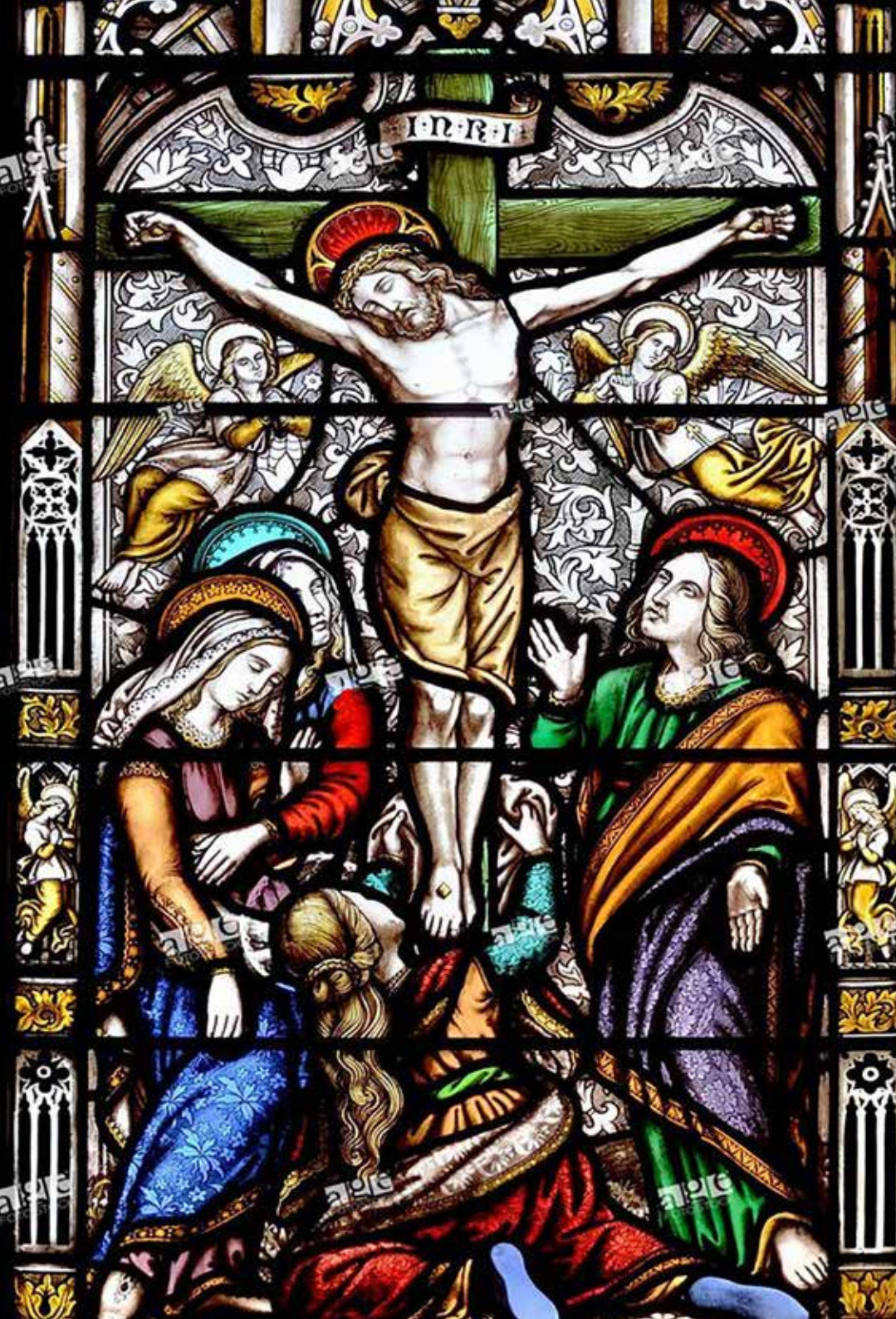
Een andere manier om, op een niet nadrukkelijke wijze, emoties op te roepen was het gebruik van een bepaalde toonsoort. Elke toonsoort heeft een speciale kleur die in Bachs tijd nauwkeurig beschreven was. Het eerste koor - in e kleine terts - wordt beschreven als diepzinnig en treurig, schrijnend, maar met hoop op troost. Het slotkoor - in c kleine terts - kan als triest en door zijn volle klank op den duur als licht slaperig ervaren worden.

De kabbalistiek, een mystiek joodse getallenleer, werd ook door Bach beoe-

fend. Als Pilatus zegt dat hij geen schuld draagt voor het doden, dan spreekt het volk; 'sein Blut komme über uns, und unsre Kinder'. Het gehele koor zingt 36 keer de tekst; 'über uns' en 34 keer 'und unsre Kinder'. Dat is samen 70 keer. De verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 wordt theologisch - in Bachs tijd - als straf gezien voor het ter dood brengen van Christus. Een ander voorbeeld is de aardbeving, als Christus gestorven is. Na de tekst 'Bis unten aus' klinken er 18 tonen in cello en orgel. Op de tekst: 'Und die Erde' klinken er 68 tonen en op 'Unter die Gräber' 104 tonen. Die getallen corresponderen met de desbetreffende psalm, waarin gesproken wordt van een aardbeving. Dit zijn slechts twee niet ter discussie staande voorbeelden, maar er zijn er veel meer; sommige duidelijk, andere te ver gezocht.

Uiteraard zijn bovengenoemde manieren en regelgeving ten aanzien van het componeren geen garantie op succes. Alleen bij een genie als Bach kun je zonder daar iets over te weten, oneindig genieten. Door het te weten neemt het respect alleen maar toe.

Pieter-Jan Olthof

Matthäus Passion Eerste deel

1. Koor 1 en 2

Kommt, ihr Töchter helft mir klagen.
seh! - wen? - den Bräutigam,
seh! - wie? - als wie ein Lamm,
seh! - was? - seh! die Geduld,
seh! - wohin? - auf unsre Schuld.
seh! ihn aus Lieb und Huld
Holz zum Kreuze selber tragen.

Koraal (kinderkoor)

O Lamm Gottes, unschuldig
am Stamm des Kreuzes geschlachtet,
allzeit erfunden geduldig, wiewohl du
warest verachtet.
All Sünd hast du getragen,
sonst müssten wir verzagen.
Erbarm dich unser, o Jesu!

2. Evangelie (Matth. 26:1-2)

Evangelist

Da Jesus diese Rede vollendet hatte,
sprach er zu seinen Jüngern:

Jezus

Ihr wisset, dass nach zweien Tagen
Ostern wird und des Menschen Sohn
wird überantwortet werden, dass er
gekreuziget werde.

3. Koraal (koor 1 en 2)

Herzliebster Jesu, was hast du
verbrochen, dass man ein solch scharf
Urteil hat gesprochen?
Was ist die Schuld, in was für Missetaten
bist du geraten?

4. Evangelist (Matth. 26:3-4)

Da versammelten sich die Hohenpries-
ter und Schriftgelehrten und die Ältesten
im Volk in den Palast des Hohenpries-
ters, der da hiess Kaiphas, und hielten
Rat wie sie Jesum mit Listen griffen und
töteten. Sie sprachen aber:

1. Koor 1 en 2

Kom dochters, help mij weeklagen.
Zie - wie? - de bruidegom,
zie hem - hoe? - als een lam,
zie - wat? - zie het geduld,
zie - waarheen? - naar onze schuld.
Zie hem uit liefde en genade
zelf het kruishout dragen.

Koraal (kinderkoor)

O lam van God, onschuldig
aan het kruishout geslacht, aldoor
geduldig gebleven hoewel u werd
veracht. Alle zonden hebt u gedragen
anders zouden wij de moed
verloren hebben.
O Jezus, ontferm u over ons!

2. Evangelie (Matth. 26:1-2)

Evangelist

Toen Jezus deze rede beëindigd had
zei hij tegen zijn leerlingen:

Jezus

Jullie weten dat het over twee dagen
Paasfeest is en dan zal de Mensenzoon
worden overgeleverd om te worden
gekreusigd.

3. Koraal (koor 1 en 2)

Allerliefste Jezus, wat hebt u misdaan
dat men zo'n hard vonnis heeft
uitgesproken?
Wat is uw schuld, in wat voor misdaden
bent u verzeild geraakt?

4. Evangelist (Matth. 26:3-4)

Toen kwamen de hogepriesters en
schriftgeleerden en de oudsten van het
volk bij elkaar in het paleis van de ho-
gepriester, genaamd Kajafas, en overleg-
den hoe ze Jezus door een list konden
grijpen en doden. Maar, zeiden ze:

5. Koor 1 en 2 (Matth. 26:5)

Ja nicht auf das Fest, auf dass nicht ein Aufruhr werde im Volk.

6. Evangelist (Matth. 26:6-8)

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause Simonis des Aussätzigen, trat zu ihm ein Weib, die hatte ein Glas mit köstlichem Wasser und goss es auf sein Haupt, da er zu Tische sass. Da das seine Jünger sahen, wurden sie unwillig und sprachen:

7. Leerlingen (koor 1) (Matth. 26:9)

Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser hätte mögen teuer verkauft und den Armen gegeben werden.

8. Evangelie (Matth.26:10-13)**Evangelist**

Da das Jesus merkte, sprach er zu ihnen:

Jezus

Was bekümmert ihr das Weib? Sie hat ein gut Werk an mir getan! Ihr habet allezeit Armen bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit.

Dass sie dies Wasser hat auf meinen Leib gegossen, hat sie getan, dass man mich begraben wird. Wahrlich, ich sage euch: wo dies Evangelium gepredigt wird in der ganzen Welt, da wird man auch sagen zu ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.

9. Recitatief (alt)

Du lieber Heiland du Wenn deine Jünger töricht streiten, dass dieses fromme Weib mit Salben deinen Leib zum Grabe will bereiten, so lasse mir inzwischen zu, von meiner Augen Tränenflüssen ein Wasser auf dein Haupt zu giessen.

10. Aria (alt)

Buss und Reu, Buss und Reu knirscht das Sündenherz entzwei, dass die Tropfen meiner Zähnen

5. Koor 1 en 2 (Matth. 26:5)

Vooral niet op het feest, opdat er geen oproer komt onder het volk.

6. Evangelist (Matth. 26:6-8)

Toen Jezus in Bethanië was, in het huis van Simon de melaatse, kwam er een vrouw naar hem toe met een flesje kostbaar reukwater en goot dat over zijn hoofd terwijl hij aan tafel zat. Toen zijn leerlingen dat zagen, werden ze boos en zeiden:

7. Leerlingen (koor 1) (Matth. 26:9)

Waartoe dient deze verkwisting? Dit water had duur verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden.

8. Evangelie (Matth.26:10-13)**Evangelist**

Toen Jezus dat merkte zei hij tegen hen:

Jezus

Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Zij heeft een goede daad aan mij gedaan. Armen hebben jullie altijd bij je, maar mij heb je niet altijd bij je.

Zij heeft dit water over mijn lichaam gegoten om mijn begrafenis voor te bereiden. Ik zal jullie eens wat zeggen: overal ter wereld waar dit evangelie verkondigd wordt, daar zal men ook tot haar gedachtenis vertellen wat zij gedaan heeft.

9. Recitatief (alt)

Lieve Heiland, terwijl uw leerlingen erover bekvechten dat deze vrome vrouw met zalf uw lichaam wil klaarmaken voor het graf, laat mij dan intussen van de vloed van tranen uit mijn ogen water over uw hoofd gieten.

10. Aria (alt)

Boete en berouw breken het zondige hart in tweeën, trouwe Jezus, mogen de druppels

angenehme Spezerei treuer Jesu, dir gebären.

11. Evangelie (Matth. 26:14-16)**Evangelist**

Da ging hin der Zwölfen einer mit Namen Judas Ischariot, zu den Hohenpriestern und sprach:

Judas

Was wollt ihr mir geben?

Ich will ihn euch verraten.

Evangelist

Und sie boten ihm dreissig Silberlinge.

Und von dem an suchte er Gelegenheit dass er ihn verriete.

12. Aria (sopraan)

Blute nur, du liebes Herz!

Ach!, ein Kind, das du erzogen das an deiner Brust gesogen, droht den Pfleger zu ermorden, denn es ist zur Schlange worden.

13. Evangelist (Matth. 26:17)

Aber am ersten Tage der süssen Brot traten die Jünger zu Jesu und sprachen zu ihm:

14. Leerlingen (koor 1)

Wo willst du dass wir dir bereiten das Osterlamm zu essen?

15. Evangelie (Matth. 26:18-22)**Evangelist**

Er sprach:

Jezus

Gehet hin in die Stadt zu einem und sprecht zu ihm: Der Meister lässt dir sagen: Meine Zeit ist hier, ich will bei dir die Ostern halten mit meinen Jüngern.

Evangelist

Und die Jünger taten, wie ihnen Jesus befohlen hatte und bereiteten das Osterlamm. Und am Abend satzte er sich zu Tische mit den Zwölfen.

Und da sie assen sprach er:

van mijn tranen u tot aangename spijze zijn.

11. Evangelie (Matth. 26:14-16)**Evangelist**

Toen ging een van de twaalf, genaamd Judas Iskariot, naar de hogepriesters en zei:

Judas

Wat wilt u mij geven?

Ik wil hem aan u verraden.

Evangelist

En zij boden hem dertig zilverlingen

en van toen af aan zocht hij een gelegenheid om hem te verraden.

12. Aria (sopraan)

Bloed nu, lief hart!

Ach, een kind dat jij hebt grootgebracht dat aan jouw borst gedronken heeft dreigt wie hem verzorgde te vermoorden, want het is een slang geworden.

13. Evangelist (Matth. 26:17)

Op de eerste dag van het feest van het ongezuurde brood gingen de leerlingen naar Jezus en zeiden tegen hem:

14. Leerlingen (koor 1)

Waar wilt u dat wij voorbereidingen gaan treffen om het Paaslam te eten?

15. Evangelie (Matth. 26:18-22)**Evangelist**

Hij zei:

Jezus

Ga naar die-en-die in de stad en zeg hem: de Meester laat u zeggen: het is mijn tijd, ik wil bij u het Paasfeest vieren met mijn leerlingen.

Evangelist

En de leerlingen deden zoals Jezus hun had opgedragen en bereidden het Paaslam. En 's-avonds ging hij met de twaalf aan tafel en tijdens het eten zei hij:

Jezus

Wahrlich, ich sage euch: Einer unter euch wird mich verraten.

Evangelist

Und sie wurden sehr betrübt und huben an, ein jeglicher unter ihnen und sagten zu ihm:

Leerlingen (koor 1)

Herr, bin ich's?

16. Koraal (koor 1 en 2)

Ich bin's, ich sollte büssen, an Händen und an Füßen gebunden in der Höll!
Die Geisseln und die Banden und was du ausgestanden, das hat verdienet meine Seel.

17. Evangelie (Matth. 26:23-29)**Evangelist**

Er antwortete und sprach:

Jezus

Der mit der Hand mit mir in die Schüssel tauchet, der wird mich verraten.

Des Menschen Sohn gehet zwar dahin, wie von ihm geschrieben stehet, doch wehe dem Menschen durch welchen des Menschen Sohn verraten wird!
Es wäre ihm besser, dass derselbige Mensch noch nie geboren wäre.

Evangelist

Da antwortete Judas, der ihn verriet, und sprach:

Judas

Bin ich's, Rabbi?

Evangelist

Er sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's.

Evangelist

Da sie aber assen, nahm Jesus das Brot, dankete und brach's und gabs den Jüngern und sprach:

Jezus

Nehmet, esset, das ist mein Leib.

Jezus

Luister, ik zeg jullie: één van jullie zal mij verraden.

Evangelist

En zij werden zeer bedroefd en de een na de ander vroegen ze hem:

Leerlingen (koor 1)

Ben ik het, Heer?

16. Koraal (koor 1 en 2)

Ik ben het, ik zou moeten boeten aan handen en voeten gebonden in de hel. De zweepslagen en de boeien en wat u doorstaan hebt dat heeft mijn ziel verdiend.

17. Evangelie (Matth. 26:23-29)**Evangelist**

Hij antwoordde:

Jezus

Degene die met mij zijn hand in de schaal doopt, die zal mij verraden.

De Mensenzoon gaat weliswaar heen, zoals over hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Mensenzoon verraden wordt. Het zou voor hem beter geweest zijn als hij niet geboren was.

Evangelist

Toen antwoordde Judas die hem verraden zou:

Judas

Ben ik het, rabbi?

Evangelist

Hij zei tegen hem:

Jezus

Je zegt het.

Evangelist

Terwijl zij aten nam Jezus het brood, dankte, brak het en gaf het aan de leerlingen en zei:

Jezus

Neem, eet, dit is mijn lichaam.

Evangelist

Und er nahm den Kelch und dankete, gab ihnen den und sprach:

Jezus

Trinket alle daraus; das ist mein Blut des neuen Testaments welches vergossen wird für viele, zur Vergebung der Sünden. Ich sage euch: Ich werde von nun an nicht mehr von diesem Gewächs des Weinstocks trinken bis an den Tag, da ich's neu trinken werde mit euch in meines Vaters Reich.

18. Recitatief (sopraan)

Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt, dass Jesus von mir Abschied nimmt, so macht mich doch sein Testament erfreut: Sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit, vermacht er mir in meine Hände. Wie er es auf der Welt mit denen Seinen nicht böse können meinen, so liebt er sie bis an das Ende.

19. Aria (sopraan)

Ich will dir mein Herze schenken, senke dich, mein Heil, hinein!
Ich will mich in dir versenken; ist dir gleich die Welt zu klein, ei, so sollst du mir allein mehr als Welt und Himmel sein.

20. Evangelie (Matth. 26:30-32)**Evangelist**

Und da sie den Lobgesang gesprochen hatten, gingen sie hinaus an den Ölberg. Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

In dieser Nacht werdet ihr euch alle ärgern an mir. Denn es steht geschrieben: ich werde den Hirten schlagen und die Schafe der Herde werden sich zerstreuen. Wenn ich aber auferstehe, will ich vor euch hingehen in Galiläa.

21. Koraal (koor 1 en 2)

Erkenne mich, mein Hüter, mein Hirte, nimm mich an!

Evangelist

En hij nam de beker en dankte, gaf hun die en zei:

Jezus

Drink allen hieruit, dit is mijn bloed van het nieuwe verbond, dat voor velen zal worden vergoten tot vergeving van zonden. Ik zeg jullie: van nu af aan zal ik niet meer drinken van deze vrucht van de wijnstok, tot de dag dat ik haar nieuw zal drinken met jullie in het Koninkrijk van mijn Vader.

18. Recitatief (sopraan)

Hoewel mijn hart zwemt in tranen omdat Jezus afscheid van mij neemt, schenkt zijn testament mij toch vreugde: Zijn vlees en bloed - o kostbare schat - laat hij mij in mijn handen na zoals hij op aarde slechts het goede voor had met de zijnen, zo heeft hij hen lief tot het einde.

19. Aria (sopraan)

Ik wil mijn hart aan u geven, laat u met mij in, mijn Heil.
Ik wil helemaal in u opgaan; is de aarde voor u te klein, voor mij alleen zult u meer dan hemel en aarde zijn.

20. Evangelie (Matth. 26:30-32)**Evangelist**

En toen ze de lofzang gezongen hadden, gingen ze naar de Olijfberg. Daar zei Jezus tegen hen:

Jezus

In deze nacht zullen jullie mij allemaal afvallen. Want er staat geschreven: ik zal de herder slaan en de schapen van de kudde zullen verstrooid worden. Maar wanneer ik ben opgestaan zal ik jullie voorgaan naar Galilea.

21. Koraal (koor 1 en 2)

Erken mij, mijn behoeder mijn herder, neem mij aan.

Von dir, Quell aller Güter,
ist mir viel Guts getan.
Dein Mund hat mich gelabet
mit Milch und süsser Kost;
dein Geist hat mich begabet
mit mancher Himmelslust.

22. Evangelie (Matth. 26:33-35)

Evangelist

Petrus aber antwortete und
sprach zu ihm:

Petrus

Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten,
so will ich mich doch nimmermehr
ärgern.

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jesus

Wahrlich, ich sage dir: in dieser Nacht,
ehe der Hahn krähet, wirst du mich
dreimal verleugnen.

Evangelist

Petrus sprach zu ihm:

Petrus

Und wenn ich mit dir sterben müsste,
so will ich dich nicht verleugnen.

Evangelist

Desgleichen sagten auch alle Jünger.

23. Koraal (koor 1 en 2)

Ich will hier bei dir stehen, verachte
mich doch nicht!

Von dir will ich nicht gehen, wenn
dir dein Herze bricht.

Wenn dein Herz wird erblassen
im letzten Todesstoss,
alsdenn will ich dich fassen
in meinen Arm und Schoss.

24. Evangelie (Matth. 26: 36-38)

Evangelist

Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe,
der hiess Gethsemane und sprach
zu seinen Jüngern:

Jesus

Setzet euch hie, bis dass ich dort
hingehge und bete.

Door u, bron van al het goede,
is mij veel goeds gedaan.
Uw mond heeft mij gelaafd
met melk en zoete kost;
uw geest heeft mij begiftigd
met menig hemels genot.

22. Evangelie (Matth. 26:33-35)

Evangelist

Petrus antwoordde
hem:

Petrus

Ook wanneer ze u allemaal zouden
afvallen, ik zal u nooit
afvallen.

Evangelist

Jesus zei tegen hem:

Jesus

Let op, ik zeg je: in deze nacht,
vóór de haan kraait, zul jij mij
driemaal verloochenen.

Evangelist

Petrus zei tegen hem:

Petrus

Al moest ik met u sterven,
ik zal u niet verloochenen.

Evangelist

Iets dergelijks zeiden alle leerlingen.

23. Koraal (koor 1 en 2)

Ik wil hier bij u blijven, veracht
mij toch niet!

Ik wil niet bij u weggaan wanneer
uw hart breekt.

Wanneer uw hart het zal begeven
op de drempel van de dood,
dan zal ik u vasthouden
in mijn armen en mijn schoot.

24. Evangelie (Matth. 26: 36-38)

Evangelist

Toen kwam Jezus met hen bij een hof,
Gethsemane geheten, en hij zei tegen
zijn leerlingen:

Jesus

Gaan jullie hier zitten
terwijl ik verderop ga bidden.

Evangelist

Und nahm zu sich Petrum und die
zween Söhne Zebedäi und fing an zu
trauern und zu zagen.

Da sprach Jesus zu ihnen:

Jesus

Meine Seele ist betrübt bis an den Tod;
bleibet hie und wachet mit mir.

25. Recitatief (tenor en koor)

Tenor

O Schmerz! Hier zittert das gequälte
Herz; wie sinkt es hin, wie bleicht sein
Angesicht!

Koraal (koor 2)

Was ist die Ursach aller
solcher Plagen?

Tenor

Der Richter führt ihn vor Gericht.
Da ist kein Trost, kein Helfer nicht.

Koraal (koor 2)

Ach, meine Sünden haben dich
geschlagen!

Tenor

Er leidet alle Höllenqualen,
er soll vor fremden Raub bezahlen.

Koraal (koor 1 en 2)

Ich, ach Herr Jesu, habe dies
verschuldet, was du erduldet!

Tenor

Ach, könnte meine Liebe dir, mein Heil,
dein Zittern und dein Zagen
vermindern oder helfen tragen,
wie gerne blieb ich hier!

26. Aria (tenor en koor)

Tenor

Ich will bei meinem Jesu wachen,

Koor 2

So schlafen unsre Sünden ein.

Tenor

Meinen Tod büsset seine
Seelennot; sein Trauren machet mich
voll Freuden.

Koor 2

Drum muss uns sein verdienstlich
Leiden recht bitter und doch süsse sein.

Evangelist

En hij nam Petrus en de twee zonen
van Zebedeüs mee en hij begon
bedroefd en angstig te worden.

Toen zei Jezus tegen hen:

Jesus

Mijn ziel is bedroefd, tot stervens toe.
Blijven jullie hier en waak met mij.

25. Recitatief (tenor en koor)

Tenor

O smart! Hier beeft het gekwelde hart.
Hoe zinkt het ineen, wat wordt het
bleek!

Koraal (koor 2)

Wat is de oorzaak van al
deze kwellingen?

Tenor

De rechter brengt hem voor het gerecht.
Er is geen troost; niemand die hem helpt.

Koraal (koor 2)

Ach, mijn zonden hebben
u geslagen!

Tenor

Hij lijdt alle pijnen van de hel,
hij moet voor andermans roof betalen.

Koraal (koor 1 en 2)

Ach Heer Jezus, ik ben schuldig
aan wat u geduldig verdraagt.

Tenor

Ach, als mijn liefde voor u, mijn Heil,
uw grote angst zou kunnen
vermindern of helpen dragen,
hoe graag zou ik hier dan blijven!

26. Aria (tenor en koor)

Tenor

Ik wil bij mijn Jezus de wacht houden.

Koor 2

Dan slapen onze zonden in.

Tenor

Zijn zielenneed doet nu boete voor
mijn dood; zijn droefheid vervult mij
met vreugde.

Koor 2

Daarom moet zijn prijzenswaardig lijden
voor ons echt bitter en toch zoet zijn.

27. Evangelie (Matth. 26:39)**Evangelist**

Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf sein Angesicht und betete und sprach:

Jezus

Mein Vater, ist's möglich, so gehe dieser Kelch von mir; doch nicht wie ich will, sondern wie du willst.

28. Recitatief (bas)

Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder; dadurch erhebt er mich und alle von unserm Falle hinauf zu Gottes Gnade wieder.

Er ist bereit den Kelch des Todes Bitterkeit zu trinken, in welchen Sünden dieser Welt gegossen sind und hässlich stinken, weil es dem lieben Gott gefällt.

29. Aria (bas)

Gerne will ich mich bequemen Kreuz und Becher an zu nehmen, trink ich doch dem Heiland nach. Denn sein Mund der mit Milch und Honig fließet, hat den Grund und des Leidens herbe Schmach durch den ersten Trunk versüßet.

30. Evangelie (Matth. 26:40-42)**Evangelist**

Und er kam zu seinen Jüngern und fand sie schlafend und sprach zu ihnen:

Jezus

Könnet ihr denn nicht eine Stunde mit mir wachen? Wachtet und betet, dass ihr nicht in Anfechtung fallet! Der Geist ist willig, aber das Fleisch ist schwach.

Evangelist

Zum andern Mal ging er hin, betete und sprach:

Jezus

Mein Vater, ist's nicht möglich dass dieser Kelch von mir gehe, ich trinke ihn denn, so geschehe dein Wille.

31. Koraal (koor 1 en 2)

Was mein Gott will, das gescheh allzeit,

27. Evangelie (Matth. 26:39)**Evangelist**

En hij liep een eindje verder, knielde neer en bad:

Jezus

Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij voorbij gaan; echter, niet wat ik wil, maar wat U wilt.

28. Recitatief (bas)

De Heiland valt voor zijn Vader neer. Daardoor tilt hij mij en iedereen na onze val weer op naar Gods genade. Hij is bereid de beker van de bittere dood te drinken waarin, omdat de lieve God daar welgevallen aan heeft, de smerig stinkende zonden van deze wereld gegoten zijn.

29. Aria (bas)

Ik wil mij graag bereid verklaren om kruis en beker aan te nemen; dan drink ik in navolging van mijn Heiland. Want zijn mond die overvloeit van melk en honing heeft de reden van het lijden en de wrange smaak ervan door de eerste dronk verzacht.

30. Evangelie (Matth. 26:40-42)**Evangelist**

En hij kwam bij zijn leerlingen en vond hen slapend en zei tegen hen:

Jezus

Kunnen jullie dan niet één uur met mij waken? Blijf wakker en bid dat jullie niet in verzoeking komen. De geest is gewillig, maar het lichaam is zwak.

Evangelist

Opnieuw ging hij weg en bad:

Jezus

Mijn Vader, als het niet mogelijk is dat deze beker aan mij voorbij gaat, dan drink ik hem. Uw wil geschiede.

31. Koraal (koor 1 en 2)

Wat mijn God wil geschiede altijd, wat

sein Will der ist der beste. zu helfen den' er ist bereit die an ihn gläuben feste. Er hilft aus Not, der fromme Gott und züchtigt mit Massen. Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut, den will er nicht verlassen.

32. Evangelie (Matth. 26:43-50)**Evangelist**

Und er kam und fand sie aber schlafend, und ihre Augen waren voll Schlafs. Und er liess sie und ging abermal hin und betete zum drittenmal und redete dieselbigen Worte.

Da kam er zu seinen Jüngern und sprach zu ihnen:

Jezus

Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen? Siehe, die Stunde ist hie, dass des Menschen Sohn in der Sünder Hände überantwortet wird. Stehet auf, lasset uns gehen; siehe, er ist da, der mich verrät.

Evangelist

Und als er noch redete, siehe, da kam Judas, der zwölfen einer und mit ihm eine grosse Schar mit Schwertern und mit Stangen, von den Hohenpriestern und Ältesten des Volks.

Und der Verräter hatte ihnen ein Zeichen gegeben und gesagt:

“Welchen ich küssen werde, der ist's, den greifet”. Und alsbald trat er zu Jesu und sprach:

Judas

Gegrüßet seist du, Rabbi!

Evangelist

Und küßete ihn. Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus

Mein Freund, warum bist du kommen?

Evangelist

Da traten sie hinzu und legten die Hände an Jesum und griffen ihn.

Hij wil is het beste. Hij is bereid om degenen die vast in Hem geloven te helpen; De rechtvaardige God helpt uit de nood en Hij is matig met straf. Wie God vertrouwt, vast op Hem bouwt, die zal Hij niet in de steek laten.

32. Evangelie (Matth. 26:43-50)**Evangelist**

En hij kwam terug maar vond hen slapend en hun ogen waren zwaar van de slaap. En hij liet hen nogmaals alleen en bad voor de derde maal met dezelfde woorden.

Toen ging hij naar zijn leerlingen en zei tegen hen:

Jezus

Ach, willen jullie nu slapen en uitrusten? Het is nota bene het moment dat de Mensenzoon in de handen van zondaren wordt overgeleverd. Sta op, laten we gaan, kijk, daar is hij die mij verraden zal.

Evangelist

En terwijl hij nog sprak, kijk, daar kwam Judas een van de twaalf en een grote groep mensen met zwaarden en stokken die gestuurd waren door de hogepriesters en de oudsten van het volk.

En de verrader had hun een teken gegeven en gezegd: “degene die ik zal kussen, die is het, die moet je grijpen”.

En hij liep meteen naar

Jezus toe en zei:

Judas

Gegroet, rabbi.

Evangelist

En hij kuste hem. Maar Jezus zei tegen hem:

Jezus

Mijn vriend, waarom ben je gekomen?

Evangelist

Toen liepen ze op hem toe en pakten hem vast.

33. Duet (sopraan en alt, koor 1 en 2)

Sopraan en Alt

So ist mein Jesus nun gefangen.

Koor 2

Lasst ihn, haltet, bindet nicht!

Sopraan en Alt

Mond und Licht ist vor Schmerzen untergangen, weil mein Jesus ist gefangen.

Sie führen ihn, er ist gebunden.

Koor 1 en 2

Sind Blitze, sind Donner in Wolken verschwunden?

Eröffne den feurigen Abgrund, o Hölle, zertrümmre, verschlinge, verderbe, zerschelle mit plötzlicher Wut den falschen Verräter, das mörd'rische Blut.

34. Evangelie (Matth. 26:51-56)

Evangelist

Und siehe, einer aus denen die mit Jesu waren, rekkete die Hand aus und schlug des Hohenpriesters Knecht und hieb ihm ein Ohr ab.

Da sprach Jesus zu ihm:

Jezus

Stecke dein Schwert an seinen Ort; denn wer das Schwert nimmt, der soll durchs Schwert umkommen. Oder meinst du, dass ich nicht könnte meinen Vater bitten, dass er mir zuschickte mehr denn zwölf Legion Engel? Wie würde aber die Schrift erfüllet? Es muss also gehen.

Evangelist

Zu der Stund sprach Jesus zu den Scharen:

Jezus

Ihr seid ausgegangen als zu einem Mörder, mit Schweren und mit Stangen, mich zu fahen; bin ich doch täglich bei euch gesessen und habe gelehret im Tempel, und ihr habt mich nicht gegriffen. Aber das ist alles geschehen, dass erfüllet würden die Schriften der Propheten.

33. Duet (sopraan en alt, koor 1 en 2)

Sopraan en Alt

Zo is mijn Jezus nu gevangen genomen.

Koor 2

Laat hem, houd op, bind hem niet vast!

Sopraan en Alt

Het maanlicht is van verdriet ondergegaan omdat mijn Jezus gevangen genomen is.

Ze voeren hem weg, geboeid en al.

Koor 1 en 2

Zijn bliksem en donder in de wolken verdwenen? Open uw vurige afgrond, o hel.

Sla stuk, verzwelg, richt te gronde, sla te pletter met één woedend gebaar de valse verrader, de moordenaar.

34. Evangelie (Matth. 26:51-56)

Evangelist

En zie, een van hen die bij Jezus waren, strekte zijn hand uit en sloeg de slaaf van de hogepriester een oor af.

Daarop zei Jezus tegen hem:

Jezus

Steek je zwaard op zijn plaats, want wie het zwaard neemt, zal door het zwaard omkomen. Of denk je dat ik mijn Vader niet zou kunnen vragen om mij meer dan twaalf legioenen engelen te sturen? Maar hoe zou dan de Schrift vervuld worden? Het moet zo gaan.

Evangelist

Op dat ogenblik zei Jezus tegen de menigte:

Jezus

Als tegen een rover zijn jullie uitgetrokken, met zwaarden en stokken om mij gevangen te nemen. Ik zat jullie toch dagelijks les te geven in de tempel en jullie hebben mij niet gegrepen. Maar dat is allemaal gebeurd opdat in vervulling zou gaan wat geschreven staat bij de profeten.

Evangelist

Da verliessen ihn alle Jünger und flohen.

35. Koraal (koor 1 en 2)

O Mensch, beweine deine Sünde gross, darum Christus seines Vaters Schoss, äussert und kam auf Erden; von einer Jungfrau rein und zart für uns er hie geboren ward, er wolle der Mittler werden. Den Toten er das Leben gab und legt darbei alle Krankheit ab, bis sich die Zeit herdrange dass er für uns geopfert würd, trüg unsrer Sünden schwere Bürd wohl an dem Kreuze lange.

Evangelist

Toen lieten alle leerlingen hem in de steek en vluchtten weg.

35. Koraal (koor 1 en 2)

O mens, huil om je grote zonde waarom Christus de schoot van zijn Vader verliet en op aarde kwam. Uit een zuivere, tere maagd werd hij voor ons hier geboren; Hij wilde middelaar worden. Doden gaf hij het leven, alle ziekte genas hij totdat de tijd aanbrak dat hij voor ons geofferd zou worden en hij de zware last van onze zonden aan het kruis zou dragen.

Pauze

Matthäus Passion Tweede deel

36. Aria (alt en koor 2)

Alt

Ach, nun ist mein Jesus hin!

Koor 2 (Hooglied 6:1)

Wo ist denn dein Freund hingegangen, o du Schönste unter den Weibern?

Alt

Ist es möglich, kann ich schauen?

Koor 2

Wo hat sich dein Freund hingewandt?

Alt

Ach! mein Lamm in Tigerklauen, ach! Wo ist mein Jesus hin?

Koor 2

So wollen wir mit dir ihn suchen.

Alt

Ach! was soll ich der Seele sagen wenn sie mich wird ängstlich fragen? Ach! wo ist mein Jesus hin?

37. Evangelist (Matth. 26:57-59)

Die aber Jesum gegriffen hatten, führten ihn zu dem Hohenpriester

36. Aria (alt en koor 2)

Alt

Ach, nu is mijn Jezus weg!

Koor 2 (Hooglied 6:1)

Waar is je vriend naartoe gegaan, mooiste onder de vrouwen?

Alt

Is het mogelijk? Kan ik het zien?

Koor 2

Waar is je vriend naartoe gegaan?

Alt

Ach, mijn lam in de klauwen van de tijger! Ach, waar is mijn Jezus heen?

Koor 2

Wij willen hem samen met jou zoeken.

Alt

Ach, wat moet ik mijn ziel zeggen wanneer zij mij angstig vragen zal: waar is mijn Jezus heen?

37. Evangelist (Matth. 26:57-59)

Zij die Jezus gegrepen hadden voerden hem naar de hogepriester

Kaifas, dahin die Schriftgelehrten und Ältesten sich versammelt hatten. Petrus aber folgte ihm nach von ferne bis in den Palast des Hohenpriesters und ging hinein und setzte sich bei den Knechte, auf dass er sähe wo es hinaus wollte. Die Hohenpriester aber und Ältesten und der ganze Rat suchten falsche Zeugnis wider Jesum, auf dass sie ihn töteten, und funden keines.

38. Koraal (koor 1 en 2)

Mir hat die Welt trüglich gericht' mit Lügen und mit falschem Gdicht, viel Netz und heimlich Strikke. Herr, nimm mein wahr in dieser Gfahr, bhüt mich für falschen Tükken!

39. Evangelie (Matth. 26:60-62)

Evangelist

Und wiewohl viel falsche Zeugen

Kajafas bij wie de schriftgeleerden en oudsten bij elkaar gekomen waren. Petrus echter volgde hem van verre tot in het paleis van de hogepriester en ging naar binnen en ging bij de slaven zitten om te zien hoe het zou aflopen. De overpriesters en de oudsten en de hele Raad zochten naar een vals getuigenis tegen Jezus om hem te kunnen doden, maar ze vonden er geen.

38. Koraal (koor 1 en 2)

De wereld heeft mij oneerlijk gevonnist met leugens en een valse aanklacht; ze heeft mij heimelijk in de val gelokt. Heer, zie naar mij om in dit gevaar, behoed mij voor valse streken.

39. Evangelie (Matth. 26:60-62)

Evangelist

En hoewel er veel valse getuigen naar

herzutraten, funden sie doch keins. Zuletzt traten herzu zween falsche Zeugen und sprachen:

Getuigen

Er hat gesagt: Ich kann den Tempel Gottes abbrechen und in dreien Tagen denselben bauen.

Evangelist

Und der Hohepriester stund auf und sprach zu ihm:

Hogepriester

Antwortest du nichts zu dem, das diese wider dich zeugen?

Evangelist

Aber Jesus schwieg stille.

40. Recitatief (tenor)

Mein Jesus schweigt zu falschen Lügen stille, um uns damit zu zeigen dass sein erbarmungsvoller Wille vor uns zu Leiden sei geneigt, und dass wir in dergleichen Pein ihm sollen ähnlich sein und in Verfolgung stille schweigen.

41. Aria (tenor)

Geduld, Geduld!

Wenn mich falsche Zungen stechen, leid ich wider meine Schuld Schimpf und Spott, ei, so mag der liebe Gott meines Herzens Unschuld rächen.

42. Evangelie (Matth. 26:63-66)

Evangelist

Und der Hohepriester antwortete

Hogepriester

Ich beschwöre dich bei dem lebendigen Gott, dass du uns sagest, ob du seiest Christus, der Sohn Gottes?

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Du sagests. Doch sage ich euch: von nun an wirts geschehen dass ihr sehen werdet des Menschen Sohn sitzen zur Rechten der Kraft und kommen in den Wolken des Himmels.

voren kwamen, vonden ze toch niets. Tenslotte kwamen er twee valse getuigen naar voren en zeiden:

Getuigen

Hij heeft gezegd: Ik kan de tempel van God afbreken en die in drie dagen weer opbouwen.

Evangelist

En de hogepriester ging staan en zei tegen hem:

Hogepriester

Geef u geen antwoord op wat zij tegen u getuigen?

Evangelist

Maar Jezus zweeg.

40. Recitatief (tenor)

Mijn Jezus zwijgt bij valse leugens om ons daarmee te laten zien dat hij in zijn barmhartigheid bereid is om voor ons te lijden en dat wij in zulke pijn zouden zijn als hij en bij vervolging zouden zwijgen.

41. Aria (tenor)

Geduld, geduld!

Wanneer valse tongen mij belagen, ik onschuldig smaad en bespottung moet verdragen, moge de lieve God dan de onschuld van mijn hart wreken.

42. Evangelie (Matth. 26:63-66)

Evangelist

De hogepriester antwoordde hem:

Hogepriester

Ik doe een dringend beroep op u, bij de levende God, dat u ons zegt of u Christus bent, de Zoon van God.

Evangelist

Jezus zei tegen hem:

Jezus

U zegt het. Maar ik zeg u: van nu af aan zult u de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Almachtige en u zult hem zien komen op de wolken van de hemel.

Evangelist

Da zerriss der Hohepriester seine Kleider und sprach:

Hogepriester

Er hat Gott gelästert, was dürfen wir weiter Zeugnis?
Siehe, itzt habt ihr seine Gotteslästerung gehört. Was dünket euch?

Evangelist

Sie antworteten und sprachen:

Koor 1 en 2

Er ist des Todes schuldig!

43. Evangelie (Matth. 26:67-68)**Evangelist**

Da speieten sie aus in sein Angesicht und schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber schlugen ihn ins Angesicht und sprachen:

Schriftgeleerden (koor 1 en 2)

Weissage uns, Christe, wer ists der dich schlug?

44. Koraal (koor 1 en 2)

Wer hat dich so geschlagen, mein Heil, und dich mit Plagen so übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder wie wir und unsre Kinder; von Missetaten weisst du nicht.

45. Evangelie (Matth. 26:69-73)**Evangelist**

Petrus aber sass draussen im Palast und es trat zu ihm eine Magd und sprach:

Dienstmeisje

Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiläa.

Evangelist

Er leugnete aber vor ihnen allen und sprach:

Petrus

Ich weiss nicht was du sagest.

Evangelist

Als er aber zur Tür hinausging, sahe

Evangelist

Toen scheurde de hogepriester zijn kleren en zei:

Hogepriester

Hij heeft God gelasterd, wat hebben we nog voor getuigenis nodig?
Jullie hebben nu zijn godslastering gehoord. Wat vinden jullie ervan?

Evangelist

Zij antwoordden:

Koor 1 en 2

Hij verdient de doodstraf!

43. Evangelie (Matth. 26:67-68)**Evangelist**

Toen spuugden zij hem in zijn gezicht en sloegen hem met hun vuisten. Maar sommigen sloegen hem in zijn gezicht en zeiden:

Schriftgeleerden (koor 1 en 2)

Profeteer ons, Christus, wie is het die u sloeg?

44. Koraal (koor 1 en 2)

Wie heeft u zo geslagen, mijn Heil, en u met plagen zo lelijk toegetakeld?
U bent toch geen zondaar zoals wij en onze kinderen. U heeft geen weet van misdadigheid.

45. Evangelie (Matth. 26:69-73)**Evangelist**

Petrus zat buiten in het paleis en er kwam een dienstmeisje naar hem toe dat zei:

Dienstmeisje

Jij was ook bij die Jezus uit Galilea.

Evangelist

Maar hij ontkende het ten aanhoren van allen en zei:

Petrus

Ik weet niet waar je het over hebt.

Evangelist

Toen hij echter naar de deur liep om naar

ihn eine andere und sprach zu denen die da waren:

Dienstmeisje

Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.

Evangelist

Und er leugnete abermal und schwur dazu:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und über eine kleine Weile traten hinzu, die da standen und sprachen zu Petro:

Soldaten

Wahrlich, du bist auch einer von denen, denn deine Sprache verrät dich.

46. Evangelie (Matth. 26:74-75)**Evangelist**

Da hub er an sich zu verfluchen und zu schwören:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte: "Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal verleugnen". Und ging heraus und weinete bitterlich.

47. Aria (alt)

Erbarme dich, mein Gott um meiner Zähren willen!
Schaue hier, Herz und Auge weint von dir bitterlich.

48. Koraal (koor 1 en 2)

Bin ich gleich von dir gewichen, stell ich mich doch wieder ein; hat uns doch dein Sohn verglichen, durch sein Angst und Todespein. Ich verleugne nicht die Schuld, aber deine Gnad und Huld ist viel grösser als die Sünde, die ich stets in mir befinde.

buiten te gaan, zag een ander hem en zei tegen hen die daar waren:

Dienstmeisje

Deze man was ook bij Jezus van Nazareth.

Evangelist

En hij ontkende het opnieuw en zwoer erbij:

Petrus

Ik ken die man niet.

Evangelist

En even later kwamen de omstanders naar hem toe en zeiden tegen Petrus:

Soldaten

Wel waar! Jij bent ook een van hen want je uitspraak verradt je.

46. Evangelie (Matth. 26:74-75)**Evangelist**

Toen begon hij zich te vervloeken en hij zwoer:

Petrus

Ik ken die man niet.

Evangelist

En onmiddellijk kraaide de haan. Toen dacht Petrus aan de woorden die Jezus tegen hem gezegd had: "Eer de haan kraait zul je mij drie maal verloochenen". En hij ging naar buiten en huilde bittere tranen.

47. Aria (alt)

Ontferm U over mij, mijn God omwille van mijn tranen. Zie hoe hart en ogen hier bittere tranen om U huilen.

48. Koraal (koor 1 en 2)

Hoewel ik zo ineens bij U ben weggegaan wil ik toch mijn plaats weer innemen. Uw zoon is immers met ons tot een vergelijk gekomen door de doodsangst en de pijn die hij doorstaan heeft. Ik ontken mijn schuld niet, maar uw goedheid en genade zijn veel groter dan de zonde die ik in mijzelf altijd weer tegenkom.

49. Evangelie (Matth. 27:1-4)**Evangelist**

Des Morgens aber hielten alle Hohenpriester und die Ältesten des Volks einen Rat über Jesum, dass sie ihn töteten. Und bunden ihn, führten ihn hin und überantworteten ihn dem Landpfleger Pontio Pilato. Da das sahe Judas, der ihn verraten hatte, dass er verdammt war zum Tode, gereuete es ihn und brachte herwieder die dreissig Silberlinge den Hohenpriestern und Ältesten und sprach:

Judas

Ich habe übel getan, dass ich unschuldig Blut verraten habe.

Evangelist

Sie sprachen:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Was gehet uns das an?

Da siehe du zu!

50. Evangelie (Matth. 27:5-6)**Evangelist**

Und er warf die Silberlinge in den Tempel, hub sich davon, ging hin und erhängete sich selbst. Aber die Hohenpriester nahmen die Silberlinge und sprachen:

Overpriesters

Es taugt nicht dass wir sie in den Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.

51. Aria (bas)

Geht mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mörderlohn,
wirft euch der verlorne Sohn
zu den Füßen nieder.

52. Evangelist

Sie hielten aber einen Rat und kauften einen Töpfersakker darum zum Begräbnis der Pilger. Daher ist derselbige Akker genennet der Blutakker bis auf den heutigen Tag. Da ist erfüllet das gesagt ist durch den Propheten Jeremias, da er spricht: "Sie haben genommen dreissig

49. Evangelie (Matth. 27:1-4)**Evangelist**

Toen het morgen geworden was, beraadslaagden de overpriesters en de oudsten van het volk over Jezus, om hem te doden. En ze boeiden hem, voerden hem weg en leverden hem over aan de landvoogd, Pontius Pilatus. Toen Judas, die hem had verraden, zag dat hij ter dood veroordeeld was, kreeg hij berouw en hij bracht de dertig zilverlingen terug bij de overpriesters en de oudsten en zei:

Judas

Ik heb iets vreselijks gedaan;

Ik heb onschuldig bloed verraden.

Evangelist

Zij zeiden:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Wat gaat ons dat aan?

Zoek het maar uit.

50. Evangelie (Matth. 27:5-6)**Evangelist**

En hij gooide de zilverlingen in de tempel, maakte zich uit de voeten en verhing zich.

Maar de overpriesters pakten de zilverlingen en zeiden:

Overpriesters

We mogen ze niet in de offerkist doen want het is bloedgeld.

51. Aria (bas)

Geef mij mijn Jezus terug!
Kijk, de verloren zoon gooit jullie
het geld, het moordenaars-
loon voor de voeten.

52. Evangelist

Zij overlegden en kochten een stuk land van een pottenbakker, als begraafplaats voor pelgrims. Daarom wordt dat land bloedakker genoemd, tot op de dag van vandaag. Toen is in vervulling gegaan wat door de profeet Jeremia gezegd is: "Ze hebben dertig zilverlingen genomen

Silberlinge, damit bezahlet ward der Verkaufte, welchen sie kauften von den Kindern Israel, und haben sie gegeben um einen Töpfersakker, als mir der Herr befohlen hat". Jezus stund aber vor dem Landpfleger; und der Landpfleger fragte ihn und sprach:

Pilatus

Bist du der Jüden König?

Evangelist

Jesus aber sprach:

Jezus

Du sagests.

Evangelist

Und da er verklagt war von den Hohenpriestern und Ältesten antwortete er nichts. Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus

Hörest du nicht, wie hart sie dich verklagen?

Evangelist

Und er antwortete ihm nicht auf ein Wort, also, dass sich auch der Landpfleger sehr verwunderte.

53. Koraal (koor 1 en 2)

Befiehl du deine Wege
und was dein Herze kränkt
der allertreusten Pflege
des, der den Himmel lenkt;
der Wolken, Luft und Winden
gibt Wege, Lauf und Bahn,
der wird auch Wege finden
da dein Fuss gehen kann.

54. Evangelie (Matth. 27:15-22)**Evangelist**

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger Gewohnheit, dem Volk einen Gefangenen loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte aber zu der Zeit einen Gefangenen, einen sonderlichen vor andern, der hiess Barabbas, und da sie versammelt waren sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr, dass ich euch losgebe? Barabbam oder Jesum, von

waarmee het verkochte betaald werd dat ze kochten van de kinderen van Israël; en ze hebben ze gegeven voor een stuk land van een pottenbakker, zoals de Here mij had opgedragen". (vgl. Zacharia 11:12-13) Jezus nu stond voor de landvoogd; en de landvoogd vroeg hem:

Pilatus

Bent u de koning der Joden?

Evangelist

Jezus zei:

Jezus

U zegt het.

Evangelist

En toen hij aangeklaagd werd door de overpriesters en de oudsten gaf hij geen antwoord. Toen zei Pilatus tegen hem:

Pilatus

Hoort u niet hoe zwaar ze u aanklagen?

Evangelist

En hij antwoordde hem met geen woord, zodat ook de landvoogd zeer verbaasd was.

53. Koraal (koor 1 en 2)

Beveel uw wegen
en wat uw hart bezeert
maar toe aan de trouwe zorg
van Hem die over de hemel regeert.
Die wolken, lucht en winden
wijst spoor en loop en baan,
die zal ook wegen vinden
waarlangs uw voet kan gaan.

54. Evangelie (Matth. 27:15-22)**Evangelist**

Nu was het de gewoonte van de landvoogd om op het feest een gevangene vrij te laten naar de keus van het volk. Hij had nu een bijzondere gevangene, Barabbas genaamd. En omdat ze bij elkaar waren zei Pilatus tegen hen:

Pilatus

Wie willen jullie dat ik vrijlaat?

Barabbas of Jezus, van wie gezegd

dem gesaget wird er sei Christus?

Evangelist

Denn er wusste wohl dass sie ihn aus Neid überantwortet hatten. Und da er auf dem Richtstuhl sass, schickete sein Weib zu ihm und liess ihm sagen:

Evangelist

Habe du nichts zu schaffen mit diesem Gerechten; ich habe heute viel erlitten im Traum von seinetwegen.

Evangelist

Aber die Hohenpriesters und die Ältesten überredeten das Volk dass sie um Barabbam bitten sollten und Jesum umbrächten. Da antwortete nun der Landpfleger und sprach zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr unter diesen zweien den ich euch soll losgeben?

Evangelist

Sie sprachen:

Volk (koor 1 en 2)

Barabbam!

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Was soll ich denn machen mit Jesu, von dem gesagt wird, er sei Christus?

Evangelist

Sie sprachen alle:

Volk (koor 1 en 2)

Lass ihn kruisigen!

55. Koraal (koor 1 en 2)

Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!
Der gute Hirte leidet für die Schafe,
die Schuld bezahlt der Herre, der Gerechte, für seine Knechte.

56. Evangelie (Matth. 27:23)

Evangelist

Der Landpfleger sagte:

Pilatus

Was hat er denn Übels getan?

57. Recitatief (sopraan)

Er hat uns allen wohlgetan,

wordt dat hij Christus is?

Evangelist

Want hij wist wel dat ze hem uit afgunst hadden overgeleverd. En terwijl hij op de rechterstoel zat, zond zijn vrouw hem de boodschap:

Evangelist

Bemoei je niet met deze rechtvaardige; ik heb vandaag in een droom veel om hem geleden.

Evangelist

Maar de overpriesters en de oudsten haalden het volk over om om Barabbas te vragen en Jezus om het leven te brengen. Toen antwoordde de landvoogd hun:

Pilatus

Wie van deze twee willen jullie dat ik zal loslaten?

Evangelist

Zij zeiden:

Volk (koor 1 en 2)

Barabbas!

Evangelist

Pilatus zei tegen hen:

Pilatus

Wat moet ik dan doen met Jezus van wie gezegd wordt dat hij Christus is?

Evangelist

Ze zeiden allemaal:

Volk (koor 1 en 2)

Laat hem kruisigen!

55. Koraal (koor 1 en 2)

Hoe wonderlijk is toch deze straf!
De goede herder lijdt voor zijn schapen.
De Heer, de rechtvaardige, betaalt de schuld voor zijn dienaren.

56. Evangelie (Matth. 27:23)

Evangelist

De landvoogd zei:

Pilatus

Wat heeft hij dan voor kwaad gedaan?

57. Recitatief (sopraan)

Hij heeft ons allen welgedaan.

den Blinden gaf er das Gesicht,
die Lahmen macht' er gehend,
er sagt' uns seines Vaters Wort,
er trieb die Teufel fort,
Betrübte hat er aufgericht',
er nahm die Sünder auf und an.
Sonst hat mein Jesus nichts getan.

58. Aria (sopraan)

Aus Liebe will mein Heiland sterben,
von einer Sünde weiss er nichts,
dass das ewige Verderben
und die Strafe des Gerichts
nicht auf meiner Seele bliebe.

59. Evangelie (Matth. 27:23-26)

Evangelist

Sie schrieen aber noch mehr und sprachen:

Volk (koor 1 en 2)

Lass ihn kruisigen!

Blinden gaf hij het gezicht,
lammen deed hij lopen.
Hij sprak tot ons het woord van zijn Vader,
hij dreef de duivels uit.
Bedroefden heeft hij opgebeurd;
hij accepteerde zondaars.
Verder heeft mijn Jezus niets gedaan.

58. Aria (sopraan)

Uit liefde wil mijn Heiland sterven, van zonde heeft hij geen weet,
opdat de eeuwige ondergang
en de straf van het gerecht niet blijvend
op mijn ziel zouden drukken.

59. Evangelie (Matth. 27:23-26)

Evangelist

Zij schreeuwden echter des te harder:

Volk (koor 1 en 2)

Laat hem kruisigen!

Evangelist

Da aber Pilatus sahe dass er nichts schaffete, sondern dass ein viel grösser Getümmel ward, nahm er Wasser und wusch die Hände vor dem Volk und sprach:

Pilatus

Ich bin unschuldig an dem Blut dieses Gerechten; sehet ihr zu!

Evangelist

Da antwortete das ganze Volk und sprach:

Volk (koor 1 en 2)

Sein Blut komme über uns und unsre Kinder!

Evangelist

Da gab er ihnen Barabbam los; aber Jesum liess er geisseln und überantwortete ihn, dass er gekreuziget würde.

60. Recitatief (alt)

Erbarm es Gott!

Hier steht der Heiland angebunden.

O Geisselung, o Schläg, o Wunden!

Ihr Henker, haltet ein! Erweicht euch der Seelen Schmerz, der Anblick solches Jammers nicht?

Ach ja! ihr habt ein Herz das muss der Martersäule gleich und noch viel härter sein. Erbarmt euch, haltet ein!

61. Aria (alt)

Können Tränen meiner Wangen nichts erlangen, o so nehmt mein Herz hinein! Aber lasst es bei den Fluten, wenn die Wunden milde bluten, auch die Opfer-schale sein.

62. Evangelie (Matth. 27:27-30)**Evangelist**

Da nahmen die Kriegsknechte des Landpflegers Jesum zu sich in das Richthaus und sammelten über ihn die ganze Schar und zogen ihn aus und legten ihm einen Purpermantel an und flochten eine dornene Krone und satzten sie auf sein Haupt und ein Rohr in seine rechte Hand und beugeten die Knie vor ihm

Evangelist

Toen Pilatus zag dat hij niets bereikte maar dat de opschudding nog groter werd, nam hij water, waste zijn handen voor de ogen van het volk en zei:

Pilatus

Ik ben onschuldig aan het bloed van deze rechtvaardige; zoeken jullie het maar uit!

Evangelist

Toen antwoordde het hele volk:

Volk (koor 1 en 2)

Zijn bloed kome over ons en onze kinderen!

Evangelist

Toen liet hij Barabbas vrij, maar Jezus liet hij geselen en hij gaf hem over om gekruisigd te worden.

60. Recitatief (alt)

Moge God medelijden hebben!

Hier staat de Heiland vastgebonden.

Geseling! Slaag! Wonden! Beulen, houd op! Doet dit zielsverdriet, de aanblik van zoveel ellende jullie niets?

Ach natuurlijk! Jullie hebben een hart dat nog veel harder moet zijn dan de folterpaal zelf. Heb medelijden, Houd toch op!

61. Aria (alt)

Als de tranen die over mijn wangen stromen niets kunnen utruchten, neem dan mijn hart maar weg. Maar laat het bij het vloeien van het bloed uit de wonden ook de offerschaal zijn.

62. Evangelie (Matth. 27:27-30)**Evangelist**

Toen namen de soldaten van de landvoogd Jezus mee in het gerechtsgebouw en ze verzamelden de hele menigte om hem heen en ze kleedden hem uit en legden een purperen mantel om hem heen en ze vlochten een doornenkroon en zetten die op zijn hoofd en gaven hem een stok in zijn rechterhand en zij knielden

und spotteten ihn und sprachen:

Soldaten (koor 1 en 2)

Gegrüßet seist du, Jüdenkönig!

Evangelist

Und speieten ihn an und nahmen das Rohr und schlugen damit sein Haupt.

63. Koraal (koor 1 en 2)

O Haupt voll Blut und Wunden, voll Schmerz und voller Hohn!

O Haupt zu Spott gebunden mit einer Dornenkron.

O Haupt, sonst schön gezieret mit höchster Her und Zier, jetzt aber hoch schimpfieret, gegrüßet seist du mir!

Du edles Angesichte

dafür sonst schrickt und scheut!

Das grosse Weltgerichte,

wie bist du so bespeit,

wie bist du so erbleicht!

Wer hat dein Augenlicht, dem sonst kein Licht nicht gleicht, so schändlich zugericht?

64. Evangelie (Matth. 27:31-32)

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus und zogen ihm seine Kleider an und föhreten ihn hin, dass sie ihn kreuzigten. Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene, mit Namen Simon; den zwungen sie dass er ihm sein Kreuz trug.

65. Recitatief (bas)

Ja! Freilich will in uns das Fleisch und Blut zum Kreuz gezwungen sein; je mehr es unsrer Seele gut, je herber geht es ein.

66. Aria (bas)

Komm, süßes Kreuz, so will ich sagen, mein Jesu, gib es immer her! Wird mir mein Leiden einst zu schwer, so hilfst du mir es selber tragen.

voor hem en bespotten hem en zeiden:

Soldaten (koor 1 en 2)

Gegroet, koning der Joden!

Evangelist

En ze spuugden naar hem en ze namen de stok en sloegen daarmee op zijn hoofd.

63. Koraal (koor 1 en 2)

O hoofd vol bloed en wonden, overladen met smart en hoon!

O hoofd, tot spot omwonden met een doornenkroon.

O hoofd, anders zo mooi getooid met als sieraad de hoogste eer, nu echter zó onteerd, ik breng u mijn groet!

Edel gezicht,

waarvoor het grote wereldgericht

anders schrikt en eerbiedig terugdeinst, wat bent u bespuugd.

Wat bent u bleek geworden.

Wie heeft het licht van uw ogen waarmee geen enkel ander licht zich meten kan, zo schandalig toetgetakeld?

64. Evangelie (Matth. 27:31-32)

En toen ze hem bespot hadden, trokken ze hem de mantel uit, deden hem zijn eigen kleren aan en voerden hem weg om hem te kruisigen. En terwijl ze de stad uitgingen, vonden ze een man uit Cyrene, Simon geheten, die zij dwongen voor hem het kruis te dragen.

65. Recitatief (bas)

Ja! Zeker wil ons vlees en bloed gedwongen worden het kruis te dragen. Hoe beter het onze ziel gaat, hoe harder het aankomt.

66. Aria (bas)

Kom, lief kruis, wil ik zeggen, mijn Jezus, geef het steeds aan mij! Wordt mijn lijden mij eenmaal te zwaar, helpt ú het mij dan dragen.

67. Evangelie (Matth. 27:33-43)**Evangelist**

Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgatha, das ist verdeutschet: Schädelstätt, gaben sie ihm Essig zu trinken mit Gallen vermischet; und da ers schmeckte, wollte ers nicht trinken.

Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider und warfen das Los darum, auf dass erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: "Sie haben meine Kleider unter sich geteilt und über mein Gewand haben sie das Los geworfen". Und sie sassen allda und hüteten sein.

Und oben zu seine Häupten hefteten sie die Ursach seines Todes beschrieben, nämlich: "Dies ist Jesus, der Jüdenkönig". Und da wurden zween Mörder mit ihm gekreuziget, einer zu Rechten und einer zur Linken. Die aber vorübergingen, lästerten ihn und schüttelten ihre Köpfe und sprachen:

Volk (koor 1 en 2)

Der du den Tempel Gottes zerbrichst und bauest ihn in dreien Tage, hilf dir selber! Bist du Gottes Sohn, so steig herab vom Kreuz!

Evangelist

Desgleichen auch die Hohenpriester spotteten sein, samt den Schriftgelehrten und Ältesten und sprachen:

Overpriesters (koor1 en 2)

Andern hat er geholpen und kann ihm selber nicht helfen. Ist er der König Israel, so steige er nun vom Kreuz, so wollen wir ihm glauben. Er hat Gott vertrauet, der erlöse ihn nun, lüstets ihn; denn er hat gesagt: ich bin Gottes Sohn.

68. Evangelist (Matth. 27:44)

Desgleichen schmäheten ihn auch die Mörder die mit ihm gekreuziget waren.

67. Evangelie (Matth. 27:33-43)**Evangelist**

En toen zij op de plaats kwamen die Golgotha heet, wat betekent: Schedelplaats, gaven zij hem azijn vermengd met gal te drinken. Maar toen hij het proefde, wilde hij het niet drinken.

Toen ze hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren en lootten erom, opdat vervuld zou worden wat door de profeet gezegd is: "Zij hebben mijn kleren onder elkaar verdeeld en om mijn bovenkleed hebben zij geloot". (vgl. Psalm 22:19) En ze bleven daar zitten en bewaakten hem. En boven zijn hoofd bevestigden zij een bordje waarop de reden van zijn dood stond, nl.: Dit is Jezus, de koning der Joden.

En met hem werden twee moordenaars gekruisigd, één rechts en één links van hem. De voorbijgangers scholden hem uit en schudden hun hoofd en zeiden:

Volk (koor 1 en 2)

Jij die de tempel van God afbreekt en in drie dagen weer opbouwt, help jezelf! Als je Gods Zoon bent, kom dan van het kruis af!

Evangelist

Zo bespotten ook de overpriesters hem samen met de schriftgeleerden en de oudsten en zeiden:

Overpriesters (koor1 en 2)

Anderen heeft hij geholpen en zichzelf kan hij niet helpen. Als hij de koning van Israël is, laat hij dan van het kruis afkomen en wij zullen hem geloven. Hij heeft op God vertrouwd, laat die hem nu bevrijden als Hij daar zin in heeft; want hij heeft gezegd: ik ben Gods Zoon.

68. Evangelist (Matth. 27:44)

Op dezelfde manier dreven ook de moordenaars die met hem gekruisigd waren de spot met hem.

69. Recitatief (alt)

Ach Golgatha, unselges Golgatha!
Der Herr der Herrlichkeit muss schimpflich hier verderben,
der Segen und das Heil der Welt wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt.
Der Schöpfer Himmels und der Erden soll Erd und Luft entzogen werden.
Die Unschuld muss hier schuldig sterben, das gehet meiner Seele nah;
ach Golgatha, unselges Golgatha!

70. Aria met koor**Alt**

Sehet, Jesus hat die Hand uns zu fassen ausgespannt. Kommt!

Koor 2

Wohin?

Alt

In Jesu Armen, sucht Erlösung, nehmt Erbarmen, suchet!

Koor 2

Wo?

Alt

In Jesu Armen, lebet, sterbet, ruhet hier, ihr verlassnen Küchlein ihr, bleibet

Koor 2

Wo?

Alt

In Jesu Armen.

71. Evangelie (Matth. 27:45-50)**Evangelist**

Und von der sechsten Stunde an war eine Finsternis über das ganze Land, bis zu der neunten Stunde. Und um die neunten Stunde schrie Jesus laut und sprach:

Jezus

Eli, Eli, lama asabthani?

Evangelist

Das ist: mein Gott, mein Gott, warum hast du mich verlassen? Etliche aber die da stunden, da sie das höreten, sprachen sie:

69. Recitatief (alt)

Ach Golgotha, onzalig Golgotha!
De Heer der heerlijkheid moet hier in schande ten onder gaan.
De zegen en het heil der wereld wordt als een vloek aan het kruis gehangen.
Aan de schepper van hemel en aarde zal aarde en lucht ontnomen worden.
De onschuld moet hier schuldig sterven, dat gaat mij aan het hart.
Ach Golgotha, onzalig Golgotha!

70. Aria met koor**Alt**

Kijk, Jezus heeft zijn hand naar ons uitgestrekt. Kom!

Koor 2

Waarheen?

Alt

In Jezus' armen. Zoek verlossing, ontvang ontferming, zoek

Koor 2

Waar?

Alt

In Jezus' armen. Leef, sterf, rust hier jullie verlaten kinderen, blijf

Koor 2

Waar?

Alt

In Jezus' armen.

71. Evangelie (Matth. 27:45-50)**Evangelist**

En vanaf het zesde uur kwam er duisternis over het hele land, tot het negende uur. En omstreeks het negende uur riep Jezus met luide stem:

Jezus

Eli, Eli, lama sabachthani?

Evangelist

Dat is: mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten? Toen enige omstanders dat hoorden, zeiden ze:

Volk (koor 1)

Der ruft dem Elias.

Evangelist

Und bald lief einer unter ihnen, nahm einen Schwamm und füllte ihn mit Essig und stekkete ihn auf ein Rohr und tränkete ihn. Die andern aber sprachen:

Volk (koor 2)

Halt, halt, lass sehen ob Elias komme und ihm helfe!

Evangelist

Aber Jesus schree abermals laut und verschied.

72. Koraal (koor 1 en 2)

Wenn ich einmal soll scheiden,
so scheide nicht von mir; wenn ich den
Tod soll leiden, so tritt du denn herfür!
Wenn mir am allerbängsten
wird um das Herze sein,
so reiss mich aus den Ängsten
kraft deiner Angst und Pein!

73. Evangelie (Matth. 27:51-58)**Evangelist**

Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriss in zwei Stück, von oben an bis unten aus. Und die Erde erbebete und die Felsen zerrissen, und die Gräber täten sich auf und standen auf viel Leiber der Heiligen, die da schliefen, und gingen aus den Gräbern nach seiner Auferstehung und kamen in die heilige Stadt und erschienen vielen. Aber der Hauptman und die bei ihm waren und bewahren Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da geschah, erschranken sie sehr und sprachen:

Soldaten (koor 1 en 2)

Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.

Soldaten (koor 1 en 2)

Und es waren viel Weiber da, die von ferne zusahen, die da waren nachgefol-

Volk (koor 1)

Hij roept Elia.

Evangelist

En meteen liep een van hen naar voren, nam een spons, drenkte die in azijn, stak hem op een stok en gaf hem te drinken. Maar de anderen zeiden:

Volk (koor 2)

Wacht, wacht, laten we kijken of Elia hem komt helpen!

Evangelist

Maar Jezus riep nogmaals met luide stem en gaf de geest.

72. Koraal (koor 1 en 2)

Als eens mijn tijd gekomen is
laat mij dan niet alleen.
Als ik de dood in de ogen moet zien
sta mij dan terzijde.
Als het mij vreselijk bang te moede
wordt, bevrijd mij dan van mijn
angsten, door uw angst en pijn.

73. Evangelie (Matth. 27:51-58)**Evangelist**

En kijk, het voorhangsel in de tempel scheurde in tweeën, van boven tot onder.
En de aarde beefde, de rotsen scheurden, de graven gingen open en veel lichamen van gestorven heiligen stonden op en verlieten hun graven na zijn opstanding en kwamen in de heilige stad en verschenen aan velen. Toen de hoofdman en degenen die bij hem waren en Jezus bewaakten de aardbeving zagen, en wat er gebeurde, schrokken ze erg en zeiden:

Soldaten (koor 1 en 2)

Waarachtig,
hij was Gods Zoon.

Soldaten (koor 1 en 2)

Er waren daar veel vrouwen die vanuit de verte toekeken, die hem gevolgd wa-

get aus Galiläa und hatten ihm gedienet, unter welchen war Maria Magdalena und Maria, die Mutter Jacobi und Joses und die Mutter der Kinder Zebedäi. Am Abend aber kam ein reicher Mann von Arimathia, der hiess Joseph, welcher auch ein Jünger Jesu war. Der ging zu Pilato und bat ihn um den Leichnam Jesu. Da befahl Pilatus man sollte ihm ihn geben.

ren uit Galilea en hem gediend hadden, onder wie Maria Magdalena en Maria de moeder van Jacobus en Jozef en de moeder van de kinderen van Zebedeüs. 's-Avonds kwam er een rijke man uit Arimathea, Jozef genaamd, die ook een leerling van Jezus was. Hij ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Toen gaf Pilatus opdracht het hem te geven.

74. Recitatief (bas)

Am Abend, da es kühle war, ward
 Adams Fallen offenbar, am Abend drück-
 ket ihn der Heiland nieder.
 Am Abend kam die Taube wieder
 und trug ein Ölblatt in dem Munde.
 O schöne Zeit, O Abendstunde!
 Der Friedensschluss ist nun mit Gott
 gemacht, denn Jesus hat sein Kreuz voll-
 bracht. Sein Leichnam kömmt zur Ruh,
 ach! liebe Seele, bitte du, geh, lasse dir
 den toten Jesus schenken, o heilsames,
 o köstlichs Angedenken!

75. Aria (bas)

Mache dich, mein Herze, rein,
 ich will Jesum selbst begraben.
 Denn er soll nunmehr in mir
 für und für seine süsse Ruhe haben.
 Welt, geh aus, lass Jesum ein!

76. Evangelie (Matth. 27:59-66)**Evangelist**

Und Joseph nahm den Leib und wik-
 kelte ihn in ein rein Leinwand und legte
 ihn in sein eigen neu Grab, welches er
 hatte lassen in einen Fels hauen und
 wälzete einen grossen Stein vor die Tür
 des Grabes und ging davon.
 Es war aber allda Maria Magdalena und
 die andere Maria, die satzten sich gegen
 das Grab. Des andern Tages, der da
 folget nach dem Rüsttage, kamen die
 Hohenpriester und Pharisäer sämtlich zu
 Pilato und sprachen:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Herr, wir haben gedacht dass dieser
 Verführer sprach da er noch lebete:
 "Ich will nach dreien Tagen wieder
 auferstehen". Darum befiehl, dassman
 das Grab verwahre bis an den dritten
 Tag, auf dass nicht seine Jünger
 kommen und stehlen ihn und sagen
 zu dem Volk: Er ist auferstanden von
 den Toten, und werde der letzte
 Betrug ärger denn der erste.

74. Recitatief (bas)

In de avond, in de koelte
 werd de val van Adam zichtbaar.
 In de avond drukt de Heiland hem neer;
 in de avond kwam de duif terug en
 droeg een olijfblad in haar snavel. O
 prachtig tijdstip, o avonduur!
 Nu is de vrede met God gesloten,
 want Jezus heeft zijn kruis volbracht.
 Zijn lichaam komt tot rust.
 Ach lieve ziel, alsjeblieft, ga, laat
 de dode Jezus jou tot een geschenk zijn,
 een heilzaam, een kostbaar aandenken.

75. Aria (bas)

Mijn hart, zuiver jezelf,
 ik wil Jezus zelf begraven
 want hij zal nu in mij
 voor altijd zijn zoete rust hebben.
 Wereld, ga eruit, laat Jezus binnen!

76. Evangelie (Matth. 27:59-66)**Evangelist**

En Jozef nam het lichaam en wikkelde
 het in zuiver linnen en legde het in zijn
 eigen nieuwe graf dat hij in een rots had
 laten uithakken. En hij rolde een grote
 steen voor de ingang van het graf en
 ging weg. Daar waren echter Maria
 Magdalena en de andere Maria en zij
 gingen tegenover het graf zitten. De
 volgende dag, de dag na de rustdag,
 kwamen de overpriesters en de
 Farizeeën gezamenlijk bij Pilatus en
 zeiden:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Heer, wij dachten aan wat deze
 bedrieger zei toen hij nog leefde:
 "Na drie dagen zal ik weer opstaan".
 Geef daarom opdracht het graf te
 bewaken tot de derde dag, om te voor-
 komen dat zijn leerlingen hem komen
 stelen en tegen het volk zullen zeggen:
 Hij is opgestaan uit de dood; en die
 laatste leugen zou erger zijn dan de
 eerste.

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Da habt ihr die Hüter; gehet hin und
 verwahrets wie ihrs wisset.

Evangelist

Sie gingen hin und verwahreten das
 Grab
 mit Hüttern und versiegelten den Stein.

77. Solisten met koor.**Bas**

Nun ist der Herr zu Ruh gebracht.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesu gute Nacht.

Tenor

Die Müh ist aus, die unsre Sünden
 ihm gemacht.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesu, gute Nacht.

Alt

O selige Gebeine, seht, wie ich euch
 mit Buss und Reu beweine, dass euch
 mein Fall in solche Not gebracht.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesu, gute Nacht.

Sopraan

Habt lebenslang vor euer Leiden
 tausend Dank, dass ihr mein Seelenheil
 so wert geacht'.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesusu, gute Nacht.

78. Slotkoor (koor 1 en 2)

Wir setzen uns mit Tränen nieder
 und rufen dir im Grabe zu: ruhe sanfte,
 sanfte ruh! Ruht, ihr ausgesognen
 Glieder, ruhet sanfte, ruhet wohl!
 Euer Grab und Leichenstein soll dem
 ängstlichen Gewissen ein bequemes
 Ruhkissen und der Seelen Ruhstatt
 sein. Höchst vergnügt schlummern da
 die Augen ein.

Wir setzen uns mit Tränen nieder
 und rufen dir im Grabe zu:
 ruhe sanfte, sanfte ruh.

Evangelist

Pilatus zei tegen hen:

Pilatus

Hier hebben jullie de bewakers.
 Ga en beveilig het zoals jullie denken
 dat het moet.

Evangelist

Ze gingen weg en beveiligden het graf
 met bewakers en verzegelden de steen.

77. Solisten met koor.**Bas**

Nu is de Heer tot rust gebracht.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

Tenor

De last van onze zonden die op hem
 drukte is voorbij.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

Alt

O heilig lichaam, zie hoe ik om u
 huil in boete en rouw, omdat mijn
 zonde u zoveel ellende heeft gebracht.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

Sopraan

Mijn leven lang breng ik u duizend
 maal dank, dat u geleden hebt omdat u
 mijn zielenheil zoveel waard vond.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

78. Slotkoor (koor 1 en 2)

In tranen gaan wij zitten bij
 het graf en roepen u toe:
 rust zacht.
 Rust nu, afgepeigerd lichaam,
 rust zacht, rust in vrede.
 Uw graf en grafsteen zullen
 voor het bange geweten een
 zacht kussen zijn en een rustplaats voor
 de zielen; Met het grootste genoegen
 vallen daar onze ogen toe. In tranen
 gaan wij zitten bij het graf
 en roepen u toe: rust zacht.

Zin in zingen?

De leden van Koorvereniging Bergen zingen met veel plezier en studeren onder leiding van dirigent Pieter-Jan Olthof. Ook wordt er veel thuis geoefend en organiseren we speciale zangworkshops met sopraan Heleen Koele waarin we werken aan stemvorming en onze koorklank. Ons volgende concert is de Hohe Messe van Bach. Dit concert staat in het teken van het 100-jarig bestaan van onze koorvereniging.

Heb je zin om mee te zingen? Kom dan op een maandagavond vrijblijvend luisteren. Mocht je het leuk vinden en is je stem goed genoeg, dan kun je lid worden van Koorvereniging Bergen. Vooral bij de tenoren en bassen kunnen we versterking gebruiken, maar ook sopranen en altten zijn welkom. Vanwege de variëteit en stemopbouw van het koor hebben we een bijzondere voorkeur voor jongere leden (20 - 50 jaar). Wij repeteren op de maandagavond van 20.00 tot 22.00 uur in het PCC, Loudelsweg 14a in Bergen.

TOEKOMSTIGE CONCERTEN:

29 november 2019	J.S. Bach - Hohe Messe (Jubileumconcert voor het 100-jarig bestaan van Koorvereniging Bergen)
Winter 2020	Schumann - Das Paradis und die Perie (Concertgebouwconcert samen met de oratoriumkoren van Castricum en Schagen.)

Contactpersoon
Jitske Roodbergen (secretaris) - secretaris@koorverenigingbergen.nl

Vriend worden van het koor

WORD VRIEND VAN HET KOOR

Houd je van koormuziek en draag je Koorvereniging Bergen een warm hart toe?

Vrienden steunen ons zodat we mooie concerten kunnen geven in samenwerking met het Begeleidingsorkest voor Noord-Holland en professionele solisten.

Als dank krijgt u mooie voordelen!

VOORDELEN VOOR VRIENDEN

- Recht op speciale vriendenkaarten vóór in de kerk
- Lezingen voor vrienden
- Nieuwsbrief met interessante informatie over ons koor
- Toegang tot open repetities

HOE WORD IK VRIEND?

Je kunt vriend worden voor €25,- per jaar.

Meld je aan op

www.koorverenigingbergen.nl.

Voor informatie bel of mail je naar

Joanne Hofstra: telefoon 06-83634813, vrienden@koorverenigingbergen.nl

LIEVER EENMALIG STEUNEN?

Je kunt Koorvereniging Bergen ook steunen met een eenmalige donatie door een bedrag over te maken op rekening NL44 INGB 0003 0484 t.n.v. Koorvereniging Bergen. Het is ook mogelijk om te adverteren in ons programmaboekje. Je kunt hiervoor contact opnemen met Annelies van Bommel: annelies@henan.nl

Dit concert werd mede mogelijk gemaakt door:

Accolade Makelaars
Slagerij Patrick Lagrand
J. van Breugel, arts rijbewijskeuringen
Praktijk Nijdam Fysiotherapie Bergen
Eetcafé De Lamoraal
Multi Copy Heerhugowaard
Bloembinderij Vergeet mij niet
Boekhandel Feijn
Centrum Oosterwal
Croon Makelaars
De Hooge Waerder
Doedens Schilderwerken
De Eerste Bergensche Boekhandel
Ekoplaza
Fermento
Haker Natuursteen
Homma Installatietechniek

Keramiekatelier Feniks
Kardeis Scorlewald
Bar Restaurant Julie's
Ristorante Pizzeria La Terrazza
Restaurant Onder de Linde
Peijs en Kloos b.v.
Peperkamp Tegels
Schoenmakerij Bergen
Schuurman Keukens
Spanjaard Muziek
Sterck Makelaars
Van der Steen Electro

Met dank aan:
Heleen Koele – Workshops
Felicity Goodwin – Repetitor
Arianne Allijn – Begeleiding Kinderkoor

Colofon:

Coverontwerp: José Segerink
Fondsenwerving: Annelies van Bommel
Redactie: Aline Seinen
Opmaak en drukwerk: Jos Noijen Vormgevers

schoenmakerij BERGEN

Breelaan 25b | 1861GC Bergen | Tel. 072-581 3611

De 109-jarige Eerste Bergensche Boekhandel weet wat het inhoudt:
**Koorvereniging
Bergen
Gefeliciteerd
met het 100-jarig
jubileum**

Eerste Bergensche Boekhandel,
Oude Prinsweg 11, 1861 CS Bergen

STERCK
MAKELAARS BOSSELAAR & JEHENSON

STERCK MAKELAARS
BREELAAN 17-A
1880 AG BERGEN RH
T. 072 - 581 66 90
INFO@STERCKMAKELAARS.NL
WWW.STERCKMAKELAARS.NL

DE NIEUWE BMW 3 SERIE.

STAPT U ALS EERSTE IN?

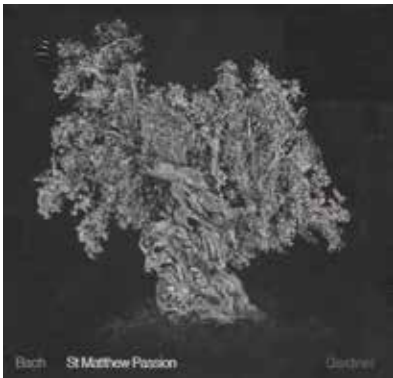
Dusseldorp BMW Alkmaar
Koraalstraat 5
1812 RK Alkmaar
T. 072 - 5 617 844
www.dusseldorpbmw.nl

✂

€ 5 korting

Bij inlevering van deze bon op de prachtige dubbel CD van Bach's St Matthew Passion met het Monteverdi Choir, English Baroque Soloists en het Trinity Boys Choir onder leiding van John Eliot Gardiner.

Boekhandel Feijn - Laat 47 - Alkmaar

DE HOOGHE WAERDER
Accountants, adviseurs, belastingen, juridisch

Brengt de zaak verder

Brengt uw accountant de zaak verder?

Wij willen ondernemers vooruit helpen. Dát is onze drive. Door te ontzorgen, door onze oprechte betrokkenheid en door onze ambitie om voorop te willen lopen binnen ons vakgebied geloven we ook dát we kunnen helpen. Maar we geloven vooral in gewoon keihard werken. Daar zijn we nou eenmaal nuchtere Noord-Hollanders voor.

www.dehoogewaerder.nl

Sinds 1947 zijn de loodgieters van Homma werkzaam in Bergen en omgeving.

De vakmannen van Homma Loodgieters helpen u graag!

BERGEN • 072-581 25 25 • MEER INFORMATIE: WWW.HOMMALOODGIETERS.NL

EP:W. van der Steen Electro

www.epwvandersteen.nl

Gemakkelijk, zeker en zorgeloos kopen

...hoogstpersoonlijk verzorgd door
EP:W. van der Steen Electro

EP:W. van der Steen Electro - Breelaan 29 - 1861 GC Bergen

EP: Bel ons: 072-5812204

ADMINISTRATIE- EN BELASTINGADVIESBUREAU

Peijs en Kloos b.v.

REGISTER
BELASTING
ADVISEURS

Lid register belastingadviseurs
C.J.M. (Carla) Reijven-Bakker
carla@peijsenkloosbv.nl

KOM GEZELLIG
LUNCHEN, BORRELEN
OF ETEN BIJ JULIE'S!

Tot snel,
Liefs

Breelaan 6 • (Beter te vinden als Jan Oldenburglaan 1) • 1861 GE Bergen
072 58 130 65 • info@restaurantjulies.nl • www.restaurantjulies.nl

Sinds 1913 uw vertrouwen waard

Gedenkstenen in de meest uiteenlopende uitvoeringen. Graniet, marmer, glas, rvs, etc. Ook uw eigen ontwerp.

Bezoek onze showroom – ruim 500 m².
Herculesstraat 28, 1812 PH Alkmaar
maandag t/m donderdag van 8.00 - 17.00 uur
vrijdag van 8.00 - 12.30 uur

Bel of mail ons voor een afspraak.

Tel.: 072 - 540 2726 – haker@hakernatuursteen.nl

www.hakernatuursteen.nl

Chiel en Bianca van Driest

Prinsenstraat 22
1861 EN Bergen
Tel. 072 581 21 08

www.restaurant-onderdelinde.nl

volg ons op:
(maandag gesloten)

LA TERRAZZA

RISTORANTE - PIZZERIA

DAL 1981

Breelaan 7^A • 1861 GC Bergen NH
T. 072 581 35 41 • info@laterrazza.nl • www.laterrazza.nl

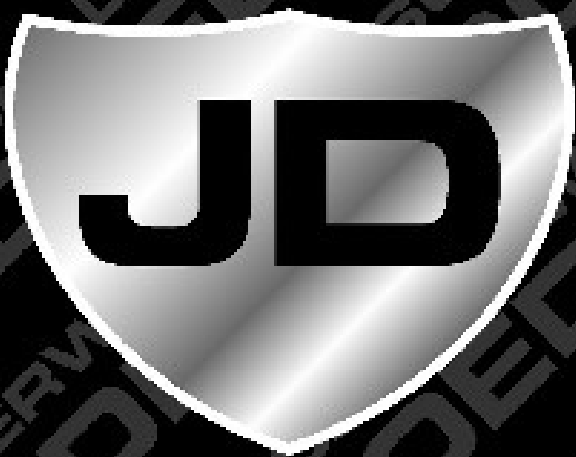
DE TRENDZETTER IN TEGELS

Koelmalaan 330, 1812 PS Alkmaar - 072-5150641
info@peperkamptegels.nl - www.peperkamptegels.nl

TEGELS

**SCHILDERWERKEN
DOEDENS**

06 533 458 56

Fermento Als je Alkmaar bezoekt, ga dan eens langs bij Lunchroom Fermento. Mensen met een verstandelijke beperking werken hier met plezier en vol trots. Geniet van een stukje biologische taart met een stukje koffie of thee of geniet een (h)eerlijke lunch.

Lunchroom Fermento,
Laat 123 Alkmaar
Maandag 11-16:30
dinsdag tm zaterdag 9:00 - 16:30 uur

Feniks In het hartje van Schoorl vind je het best-bewaarde geheim van Schoorl: keramiekatelier Feniks. Al 25 jaar leren mensen met een verstandelijke beperking hier pottenbakken. Er worden prachtige dingen gemaakt: van tuinbeeld tot koffiekopje en van vogelhuis tot verjaardagskaart. Loop binnen, maak een praatje en verwonder je.

Keramiekatelier Feniks
Paardenmarkt 26 | 27, Schoorl.
Maandag tm vrijdag 9:00 - 17:00 uur

Kardeis Tussen polder en duinenrij vind je een klein juweeltje. Kom hier even bij tijdens je fiets- of wandeltocht op het terras, genietend van een biologische koffie met gebak of lekkere lunch. In de winkel vind je een keur aan biologische producten of kado-artikelen, veelal gemaakt op één van de eigen werkplaatsen.

Kardeis
Valkenlaan 14, Schoorl
Maandag tm vrijdag 9:00 - 17:00 uur
zaterdag 10:00 - 15:00 uur

Spanjaard

Muziekinstrumentenhandel

Sinds 1882, écht alles voor U, waar muziek in zit!

Koorstraat 23 - 25
1811 GM Alkmaar
T. (072) 515 43 44
F. (072) 515 00 25
E. info@spanjaardmuziek.nl

Piano's • Vleugels • Keyboards • Kleine instrumenten
Geluidsinstallaties • Hi-Fi apparatuur • Bladmuziek
Stemmen • Reparaties • Verhuur van piano's en
concertvleugels • Transporten

www.spanjaardmuziek.nl

**'Waar persoonlijke
aandacht én medisch
specialistische zorg
samen komen.'**

**Bij Centrum Oosterwal
kunt u terecht voor:**

- **Medische behandelingen**
van o.a. huidkanker, eczeem, huidallergie,
acne, couperose, aambeien, spataderen,
open been, lymfoedeem en lipoedeem
- **Plastisch chirurgische ingrepen**
zoals ooglidcorrectie, facelift & lipofilling
- **Tijdelijke injectables**
zoals botox en hyaluronzuurfillers
- **Vetverwijdering**
door middel van CoolSculpting:
afbreken van vetcellen door koeling
- **Oplossingen tegen zweten**
blijvend (miraDry) of tijdelijk (botox)
- **Preventieve huidscan**
voor een tijdige signalering
van huidkanker
- **Laserbehandeling van de huid**
voor o.a. pigmentvlekken,
littekens en permanent ontharen
- **Huidtherapie**
voor o.a. oedeemtherapie,
acnebehandeling en huid-
verbeterende behandelingen
- **Huidverjonging**
door middel van het
Forever Young BBL concept

Centrum Oosterwal is dé kliniek met bijna 30 jaar expertise op het gebied van de behandeling van huidziekten en spataderen. Centrum Oosterwal biedt persoonlijke zorg van hoge kwaliteit en heeft vestigingen in Alkmaar, Heemstede en Heerhugowaard. Voor medische zorg wordt u doorverwezen door uw huisarts. U kunt er ook terecht voor cosmetische behandelingen, hiervoor kunt u zonder verwijzing een vrijblijvende afspraak maken. Het veelzijdige team van ervaren, gedreven specialisten zorgt ervoor dat u zo aangenaam mogelijk wordt behandeld volgens de meest optimale technieken.

BOODSCHAPPEN DOEN WAAR EN WANNEER JIJ WIL

WINKELS · AFHAALLOCATIES · BEZORGING · EKOPLAZA.NL · APP

Wij bieden het grootste assortiment aan biologische levensmiddelen, duurzame non-food en natuurlijke drogisterij: kwalitatief, veilig en betrouwbaar.

Wij nemen elke dag opnieuw onvoorwaardelijk de verantwoordelijkheid voor duurzaamheid, gezondheid, leefomgeving en klimaat. Alleen samen maken we verschil.

Daarom ondersteunen we je graag bij een gezonde en groene leefstijl. Onze volgende generatie zal ons dankbaar zijn.

Ekoplaza

